

محل اداره

مجلس شورای ملی

شماره تلفن ۳۰۴۴۸ و ۳۸۸۹۴ و ۳۸۸۹۵ و ۳۸۸۹۶

روزنامه یومیه

بهای اشتراك

نست اول ، (مذاكرات مجلسین) سالانه ۳۰۰ ریال

نست دوم ، (آگهی‌ها) ۶۰۰ »

شماره كامل ۸۰۰ »

روزنامه رسمی کشور شاهنشاهی ایران

شامل ، کلیه قوانین مصوبه و مقررات - گزارش کمیسیونها - صورت مشروح مذاکرات مجلسین - اخبار مجلس - انتصابات - آگهی های رسمی و قانونی

شماره ۱۸۸۹

شنبه ۲۱ مرداد ماه ۱۳۳۰

سال هفتم

شماره مسلسل ۱۷۷

دوره شانزدهم مجلس شورای ملی

مذاکرات مجلس شورای ملی

جلسه ۱۷۷

صورت مشروح مذاکرات مجلس روز یکشنبه سیزدهم

مرداد ماه ۱۳۳۰

فهرست مطالب :

- ۱ - تصویب صورت مجلس .
- ۲ - بقیه مذاکره و تصویب گزارش راجع با اجازه دو میلیارد ریال قرضه ملی .
- ۳ - بیانات آقای نخست وزیر دائر بتقاضای عدم تعطیل جلسات و گزارش امور نفت .
- ۴ - معرفی آقای امیر علانی بسمت وزارت کشور بسوسله آقای نخست وزیر .
- ۵ - بیانات آقای محمدعلی مسعودی بعنوان ماده ۱۶۹ آئین نامه
- ۶ - مذاکره راجع به تعطیل جلسات مجلس و عدم تصویب تعطیل تا آخر مرداد .
- ۷ - طرح گزارش هشت میلیون ریال اعتبار جهت مخارج ساختمان آرامگاه و جشن هزله ابوعلی سینا .
- ۸ - تعیین موقع دستور جلسه بعد - ختم جلسه

مجلس ساعت ده و ربع صبح بریاست آقای رضا حکمت تشکیل شد

(۱) - تصویب صورت مجلس
رئیس - صورت غائبین جلسه گذشته قرائت میشود .
(بشرح زیر قرائت شد)
غائبین با اجازه - آقایان : شکرایی اردلان - قلامرضا فولادوند - قاسم فولادوند - آشتیانی زاده - فتحعلی افشار شهاب خسروانی - امیری قراقرزو - سلطان الملهاء - طباطبائی - حسین مکی - محسن طاهری - غضنفری - صدر میر حسینی .
غائبین بی اجازه - آقایان : دکتر

مصباح زاده - مسعودی - خاکباز - خسرو نشتانی - عبدالعسین مجتهدی - تولیت - حاذقی - رضوی شیرازی - جوادمسعودی صمد سود آور - حسن اکبر دیرآمدگان با اجازه - آقایان : دکتر کاسمی یکساعت وسی دقیقه - ناظر زاده دو ساعت - مقرر یکساعت - بهادری یکساعت .

دیر آمده بی اجازه - آقای محمد هراتی یکساعت .

رئیس - آقای حائری زاده نسبت بصورت مجلس نظری دارید بفرمائید .

حائری زاده - در جلسه سابق

من اسم کسی را نبردم ولی دیدم که از طرف انگلستان يك تبلیغاتی نسبت بيك اشخاصی که دارای صفات خیلی رذیله ای هستند برای نخست وزیری میشود من يك کلیاتی را اینجا گفتم و اسم کسی را نبردم ولی شنیدم که یکی از سناتورها تطبیق با خودش کرده بود آن صفات را که واجد آن صفات بود از این جهت خواستم اول توضیح بدهم که اسم نبردم و بعد هم اجازه بگیرم و تشکر بکنم از ایشان که خودشان را معرفی کردند و نطق ایشان را که مطالعه کردم اگر جوابی دارد جواب عرض کنم

پیراسته - ایشان اسم کسی را نبردند چرا شما هم با خودتان تطبیق میکنید ؟

حائری زاده - حمایتش را هم شناختم .

پیراسته - کمال افتخار را ندارند

که شما با ایشان مخالفت کنید .
رئیس - آقای دکتر بقائی در صورت مجلس نظری دارید .
دکتر بقائی - بنده يك کلمه

توضیح میخواستم بدهم راجع به نامه ای که از اصفهان رسیده بود که توصیه کرده بودند بنمایندگانشان که از جناب آقای دکتر مصدق پشتیبانی نکنند در همه جلسه پیش ممکن نشد توضیح بدهم حالا خواستم عرض کنم که آقای پرومند و اکثر نمایندگان اصفهان تقریباً همیشه از دولت پشتیبانی کرده اند و بلوایح مفید همیشه رای داده اند خواستم این در صورت جلسه منعکس شود .

رئیس - من تصور میکنم تمام آقایان نمایندگان اینکار را تا کنون کرده اند (صحیح است) دیگر نظری نسبت بصورت مجلس نیست؟ (گفته شد خیر) صورت مجلس تصویب شد .

(۲) - بقیه مذاکرات و تصویب گزارش راجع با اجازه دو میلیارد ریال قرضه ملی

رئیس - در جلسه قبل اعلام رای شده بود نسبت بکفایت مذاکرات لایحه قرضه ملی حالا باید رای بگیریم چون امروز برای این که کارها بگذرد نطق قبل از دستور نخواهد شد ، پس رای می گیریم بکفایت مذاکرات که پیشنهاد شده آقایانی که با کفایت مذاکرات موافقتند قیام کنند (اکثر برخاستند) تصویب شد پیشنهادات قرائت میشود .

باز زیاد است این است که بنده پیشنهاد کردم که سهام فرضه ملی بکشد ریال معلوم شود تا تمام مردم بتوانند این کار را بکنند حتی بقیه بنده دولت باید یک اقدام دیگر هم بکند و آن این است که نه تنها یول قبول بکند بلکه در برابر سهام جنس هم قبول بکند که تا هر کس بول نداشته باشد انگشت خودش را خواست بدهد دولت باز بتواند قبول بکند منتهی در عمل ممکن است یک اشکالی پیدا بکند برای تقویم و برای فرض ولی این جور اجناس را دولت باید در موزه نگاهدارد که یک شواهدی از این نهضت بزرگ ملی باشد بملاوه چون تصور میکنم نظر آقای دکتر مصدق رئیس محترم دولت هم برای ابتکار این است که تمام مردم اظهار نظر بکنند خواهش میکنم با پیشنهاد بنده موافقت فرمائید

وزیر دارائی - آگر آقایان اینطور تصور میکنند که با تبدیل اوراق دوست ریالی بعد ریالی تسهیلات بیشتری برای مردم فراهم میشود بنده موافقت دارم (احسن)

رئیس - آقایانی که با این پیشنهاد موافقت فرمائید (اکثر برخاستند) تصویب شد

نورالدین امامی - تصویب شد ولی مخالف صحبت نکرد

رئیس - آقایان موافقت کردند آقای وزیر دارائی هم موافقت کرد پیشنهاد دیگر قرائت میشود

(پیشنهاد آقای پیراسته بشرح زیر قرائت شد)

پیشنهاد مینایم فقط ایرانیان حق خرید سهام را دارند و در صورتیکه دولتهای خارجی با اتباع خارجی سهام فرضه ملی را بدست آورند دولت هیچگونه مسئولیتی برای پرداخت آن نخواهد داشت

رئیس - این وارد نیست برای اینکه این اوراق بی نام است دست هر کس باشد دولت وجه آنرا میدهد سرمایه های خارجی اینجا کار میکنند شرکت خارجی کار میکند

پیراسته - بنده یک اظهاراتی دارم این پیشنهاد بنفع ملت ایران است

رئیس - شما میخواهید سلب اعتبار بکنید این وارد نیست

پیراسته - اجازه فرمائید بنده توضیح بدهم اگر وارد نبود بنده بیس میگیرم

رئیس - مطابق ماده ۱۲۰ آیین نامه وارد نیست

پیراسته - بنده عرض میکنم خارجی مانایم بخرند اگر فردا خریدند و اسارت ما را فراهم کردند و خارجی ما آمدند گفتند که این فرضه را ما خریدیم دولت نموده نداشته باشد

رئیس - چرا نموده نداشته باشد هر کس هائی هستند که در این مملکت کار میکنند

باز باید نشانه رشد ملت ایران باشد که بگویند من حاضر از قوت لایوتم بگیرم و بملکت کمک کنم پس این یک فرضه ملی است و فرضه خارجی نیست و بملاوه توجه فرمائید که خارجیا الان ممکن است از هر مسئله ای بضرر ملت ایران و برای تضعیف ماملت ضعیف استفاده کنند اگر این سهام را بخرند فردا ممکن است تبدیل بریال بکنند و صرف آن تشکیلاتی بکنند که اسامال آن ها در ایران دارند برای اینکه احتیاجات ریالی خود را بتوانند رفع بکنند بجه وسیله ای است که خارجیا در مملکت ما بتوانند انجام بدهند و دخالت بکنند پس این بچه جور بود که رفع این معظور شود بنده پیشنهاد میکنم این کار را بکنید اگر این سهام بی اسم را ایرانی عرضه کرد اعتبار داشته باشد اما اگر ایرانی عرضه نکرد بدولت ایران دولت ایران دو مقابل دیگران تمهیدی نداشته باشد اگر اینطور عمل بشود این یک وسیله ای خواهد شد برای بعضی سوء استفاده ها مضافاً اینکه وثیقه اش نفت است وقتی که وثیقه یک دینی نفت بود و این را خارجی ها خریدند و یک موقمی خواستند این را بچه صورتی خواهید داد و وقتی که فردا در دنیا یک دادگاه بین المللی رأی بدهد باینکه این وثیقه را ضبط بکنند چه صورتی خواهد داشت (امامی امری - این سهم بی اسم است) پس اینطور در نظر بگیرد که اگر عرضه از طرف ایرانی ها شدا اعتبار داشته باشد اگر از طرف ایرانی عرضه بنده است

رئیس - آقای وزیر دارائی فرمائید **وزیر دارائی** - چون این اوراق فرضه بی اسم است البته بدست اتباع خارجی ممکن است بیفتند ولی هیچگونه نگرانی از این موضوع نیست تقریباً شکل اسکناس میماند و بلکه از اسکناس هم موقت تر است برای اینکه اسکناس ممکن است برای همیشه بماند ولی این اوراق بعد از یک مدتی جمع میشود ممکن است بعد از یکسال دو سال بکلی از بین برود اما اینکه اجازه فرمودید که از این اوراق خارجی ها میخرند از لغاظ اینکه وثیقه این نفت است ممکن است یک حقی برای آنها ایجاد بشود این اشتباه است برای اینکه ما بآنها حتی نسیتم فقط اینجا گفتیم این فرضه از لغاظ اداره کردن امور نفت در خواست شده بنابر این فرض اینکه از این راه خطری متوجه اساس کشور میشود بنظر بنده این مبنی بر اشتباه است و خواهش میکنم که جنابعالی پیشنهادتان را پس بگیرد

فرهودی (مخبر کسیون بودجه) - اجازه فرمائید یک توضیح مختصر بدهم **پیراسته** - پس گرفتیم

رئیس - ایشان پیشنهادشان را پس گرفته دیگر توضیحی ندارد

مخبر - اجازه فرمائید یک نکته ای لازم عرض کنم

نمایندگان - رأی رأی **رئیس** - فقط برای حرف زدن است ایشان پس گرفتند دیگر توضیحی ندارد

فرهودی - یک جمله کوچکی است عرض میکنم اینجا گفته شد که .

نمایندگان - رأی رأی **فرهودی** - اجازه فرمائید چون این جا گفته شد که وثیقه اش نفت است خواستم عرض کنم چیزی چیزی نیست

رئیس - چیزی که پس گرفته شده دیگر جوابی لازم ندارد

مخبر - چون یک مطلبی اینجا گفته شد که با اصلاح شود از طرف کسیون تقاضا میکنم که کلمه سود تبدیل بشود بجایزه سالیانه تا بنای این گفته شد که وثیقه این فرضه نفت است بنده خواستم عرض کنم که چیزی چیزی نیست ما که در کسیون رأی دادیم به بچه نظرمان این نبود که وثیقه این فرضه نفت است بلکه وثیقه این فرضه فقط امضای دولت است

تیمورتاش - آقای فرهودی به تبصره ۶ توجه کنید

رئیس - رأی گرفته می شود باده واحد که دارای هفت تبصره است نسبت به یک تبصره که تبصره ۶ باشد پیشنهاد تجزیه رسیده است که باید علیحده رأی گرفته شود پس اول رأی می گیریم باده واحد با ۶ تبصره و تبصره ۶ هم دور تره رأی میگیریم و البته اصلاحاتی هم که قبول شده جزو لایحه است رأی می گیریم باده واحد با شش تبصره البته با استثنای تبصره ۶ است آقایانی که موافقت فرمائید (اکثر برخاستند) تصویب شد ؛ حالا رأی می گیریم طبق پیشنهاد آقای خوشتری ب تبصره ۶ باین مضمون:

استرداد اصل وام در انتضای سال دوم و همچنین پرداخت بهره آن از محل درآمدهای نفت صورت خواهد گرفت

خوشتری - مراد بنده این نیست مراد بنده همان قسمت سود است که پادشاه بهره بهره اش تنزیل است

رئیس - آن که اصلاح شد پرداخت بهره تبدیل شد بجایزه سالیانه

خوشتری - اجازه فرمائید توضیح بدهم بهره پادشاه هم آنها تنزیل است

مخبر - جایزه سالیانه است

خوشتری - باز هم تنزیل است و حرام است

رئیس - حالا بنده یک توضیح میدهم آقایانی که میخواهند رأی بنده بکنند اگر رأی دادند پیشنهاد آقای خوشتری

این تبصره از بین رفته و اگر رأی ندادند این تبصره بجای خودش باقی است این توضیح را خواستم بدهم که در موقع رأی اهکالی پیش نیاید اگر خواستید بماند باید رأی ندهید آقایانی که با تجزیه تبصره ۶ موافقت فرمائید (کسی برخاست) تصویب شد رأی گرفته می شود بمجموع گزارش مشتمل بر ماده واحد و ۷ تبصره آقایانی که موافقت فرمائید (اکثر برخاستند) تصویب شد بنا بر این لایحه فرضه ملی بمجلس سنا فرستاده می شود

(۳) بیانات آقای نخست وزیر هائر به تقاضای عدم تعطیل جلسات مجلس و جریان امور نفت)

رئیس - آقای نخست وزیر فرمائید دارید فرمائید

نخست وزیر (آقای دکتر مصدق) - از توجهی که آقایان نمایندگان محترم باین لایحه دولت و اجماع بقرضه ملی فرمودند تشکرات خود را تقدیم می کنم واستدعای کم لا یبایه سوم راهم هر چه زودتر طرح فرمائید

نمایندگان - تصویب می شود

رئیس - فقط همان لایحه ۲۵ میلیون دلار مانده است

نخست وزیر - و بدم چون مجلس شورای ملی می خواهد از تعطیلی استفاده کند گرچه دخالت بنده در امور مجلس هورایلی به بچه شایسته نیست و حق دخالت ندارم فقط برای تذکر خاطر آقایان محترم عرض می کنم کارهای مهمی در پیش است که ممکن است ما محتاج به تشکیل جلسات مجلس شورای ملی و مجلس سنا یا هر دو بشویم (صحیح است) زیرا که اگر ما بخواهیم کار نفت را حل کنیم (آزاد - حل کردید) بدون مشورت با مجلسین نمی توانیم تصمیم بگیریم و باید هر روز کمیسیونهای خارجه مجلسین را در جریان بگذاریم و در صورت لزوم هم عرض مجلس بنا بر این مجلس شورای ملی و مجلس سنا باید آماده باشند که هر ساعت دوات احتیاج پیدا کرد رفع احتیاج از دولت فرمائید (صحیح است) این نظر بنده بود که عرض کردم حالا دیگر بستم بنظر مجلس شورای ملی است البته تصدیق می فرمائید وجود مجلس شورای ملی در یک دوره برای یکسکات ممکن است مؤثر باشد (تیمورتاش - همه کار مجلس برای همین روزها است) آن هم در این موقع که کار های بزرگی در پیش است این است که آقایان باید توجهی فرمائید تا زمانی که کار دولت یعنی کار نفت خانه نیافته مجلس آماده کار باشد (تیمورتاش - مجلس نباید در این موقع تعطیل کند) تا موقت که لازم شد تشکیل

جلسه بشود . دیروز در مجلس سنا بنده جریان کار نفت را از تاریخ که جناب آقای هریمن شریف آوردند بعرض رسانیدم البته جریان بعضی مکاتبات بعدی در آنجا گفته نشده که امروز در اینجا آنها را برای شما عرض می کنم و عرض مجلس میرسانم و این یک پرونده کاملی است از این قضیه که در دسترس عموم گذاشته خواهد شد

در سیام خرداد ماه گذشته اینجناب گزارش مشروح مذاکرات دولت ایران را با هیئت نمایندگی اعزامی شرکت سابق نفت انگلیس و ایران به عرض آقایان نمایندگان محترم رسانیده و توضیح دادم که با آنکه دولت طی یادداشت هشتم خرداد ماه ۱۳۲۰ صریحاً قید کرده بود که دولت ایران فقط در حدود قانون ملی شدن صنعت نفت حاضر بمذاکره است هیئت نمایندگی شرکت سابق پس از چندین بار استمهال ساعت ۸ بهماز ظهر سه شنبه ۲۸ خرداد ماه ۱۳۲۰ در کاخ نخست وزیری یادداشت غیره منتظره ای که بکلی مابین باقوانین راجع بملی شدن صنعت نفت بود تسلیم نمود و بدین جهت دولت ایران از ادامه مذاکرات خود داری کرد و دو روز بعد نمایندگان اعزامی شرکت سابق نفت بانگلستان بازگشتند و بلافاصله دستور خلع بد صادر و به وقوع اجرا گذاشته شد در مقدمه تیرماه جناب آقای سفیر کبیر امریکا نامه ای از طرف حضرت ترومن رئیس جمهوری کشورهای متحده امریکا باینجناب تسلیم نمود که پس از اظهار ملاحظه بحل اختلاف پیشنهاد فرموده بودند جناب آقای آوول هریمن را بنیابتگی مقصوس خود بایران روانه کنند تا در باره این مسئله با اینجناب و دولت ایران بمذاکره پردازند اینجناب با اظهار تشکر از حسن نیت ایشان اطلاع دادم چنانچه حق ملی ما مطابق قوانین ملی شدن صنعت نفت مورد موافقت واقع شود دولت ایران حاضر است بلافاصله حل کلیه اختلافات وارد نماید

شود و ورود نماینده حضرت رئیس جمهوری را استقبال نماید

در تعقیب این پیام ساعت ۱۱ صبح روزیکشنبه ۲۴ تیرماه جناب آقای آوول هریمن وارد تهران شدند و صبح روز ۲۵ تیر ماه با اینجناب ملاقات و مذاکره کردند و در تعقیب آن مذاکره و مذاکرات بعدی از طرف هیئت دولت بوزیر دارائی و از طرف هیئت مفتلط با آقایان دکتر متین دفتری و دکتر رضازاده شفق و دکتر شایگان و الهیار صالح امضاء آن هیئت مأموریت داده شد که با آقای هریمن وارد مذاکره شوند

در نتیجه این مذاکرات در جلسه دوشنبه سی و یکم تیرماه هیئت وزیران و هیئت مفتلط که در منزل این جناب تشکیل گردید

یک ترتیب همی داده شود که طبق دولت بتواند از تجربه شرکت استفاده نماید این هیئت نمایندگی از طرف شرکت اجازه دارد مبلغ ده میلیون لیره در اختیار بگیرد از این مبلغ مساعده ای خواهد بود بابت وجوهی که در نتیجه موافقت آنها بین دولت و شرکت طلب دولت خواهد بود و باین تفاهم پرداخت میشود که دولت تعهذ نماید مادام که مذاکرات در جریان است اما عملیات شرکت نشود همچنین محاضرتهای از ماه ژوئیه بعد همراه مبالغ ۳ میلیون لیره تا وقتی که ترتیبی مقرر شود بدولت بپردازد در جلسه قبل این جناب اظهار کرد که ما حفظ کامل کلیه حقوق خود بسیار ما هستیم که بوسیله مذاکره با آقایان محترم طبقه رضایت بخشی پیدا کنیم که حسن ادا صنعت را تأمین نموده و با اصل ملی شدن منطبق باشد بنظر شرکت چنین می رسد که ممکن است بر اساس طرحی مشتبه بر کلیات زیر ترتیبی داده شود:

دارائی ایرانی شرکت بیک شرکت ملی نفت ایران منتقل گردیده و شرکت مزبور درازای این و گذاری حق استفاده از دارائی مزبور را بشرکت جدیدی که از طرف شرکت سهامی نفت انگلیس و ایران تأسیس میشود تفویض خواهد نمود شرکت جدید هدای مدیر ایرانی در هیئت مدیره خود خواهد داشت و از طرف شرکت ملی ایران عمل خواهد کرد عملیات پیش در ایران بشرکتی منتقل خواهد شد که مالکیت و اداره آن کاملاً ایرانی باشد و انتقال دارائی موجود به آن شرکت طبق شرایط مساعدی انجام خواهد گرفت

شرح فوق فقط کلیات طرز عملی است که امکان پذیر میباشد و شرکت آن را بعنوان یک قدم مثبت در راه پیدا کردن اساس مذاکره پیشنهاد مینماید

مانکاتاری که جناب آقای وزیر دارائی در جلسه ۲۴ خرداد بیان فرمودند مورد توجه کامل قرار داده ایم اگر در مفهوم خود اشتباه نکرده باشیم پیشنهاد جناب ایشان این بود که از تاریخ ۲۹ اسفند ماه شرکت با بنیستی مجموع درآمد فروش نفت ایران را (منهای هزینه) بدولت تحویل دهد که ۲۵ درصد آن در بانک مرضی الطریقین برای پرداخت مطالبات احتمالی شرکت تودیع گردد مابک چنین پیشنهادی را نمی توانیم قبول کنیم هیئت برای مذاکره با بران آمده است و بقیه پیشنهادی را نمی توانیم قبول کنیم هیئت ماهوار بک چنین تقاضائی از طرف دولت ایران قبل از اینکه مذاکرات حتی شروع هم شده باشد عمل غیر موجهی است بملاوه ما اطمینان داریم که وقتی ما در ضمن مذاکرات آینه طرز جریان و اداره کار خود را با تفصیل بیشتری برای آقایان توضیح دادیم

آقایان با امام عقیده خواهند شد که یک چنین تقاضایی نه از احاط تجارتی ممکن و نه برای هیچ حرکت نفتی قابل قبول است. آقای هریس در احوال طلب شد که شخصاً این فرمول را با اطلاع دولت انگلستان برسانند و بدین منظور روز جمعه چهارم مرداد ماه با هواپیمای بلندن حرکت کردند و روز ششم مرداد ماه نامه زیر از طرف دولت انگلستان توسط سفارتکبری برای آن دولت دتهران بدولت ایران تسلیم شد. دولت ایران را برای مذاکره بین دولت اعلیحضرت پادشاه انگلستان از طرف شرکت نفت انگلیس و ایران دولت ایران و برای بحث مطالبی که مورد علاقه متقابل دولتین توسط آقای هریس دریافت داشته است. دولت اعلیحضرت پادشاه انگلستان مایل است از این دعوت استفاده نمایند لکن دولت ایران باین نکته توجه خواهد نمود که دولت اعلیحضرت پادشاه انگلستان با منتهای حسن نیت وارد مذاکره خواهد شد و مذاکرات مزبور فقط در صورتی میتواند بصورت رضایت بخش جریان یابد که کشتی که در حال حاضر در جنوب موجود است تسکین و تخفیف یابد.

باین اطمینان که دولت ایران این حقیقت را تشخیص میدهد و با همان روح وارد مذاکرات خواهد شد هیئت بریاست یکی از وزراء کابینه فوراً حرکت خواهد کرد.

دولت اعلیحضرت پادشاه انگلستان از طرف خود و از طرف شرکت اصلی ملی شدن صنعت نفت را در ایران برسمیت می شناسد و انتظار دارد که این شناسائی رسمی بصورت علنی در معرض اطلاع عمومی گذارده شود.

و نیز خوشوقت است که دولت انگلستان قصد دارد هیئت را بسط و کالت از طرف شرکت سابق نفت برای مذاکره با دولت مقامات صلاحیتدار دتهران اتمام دارد و در همین حال هیئت مزبور راجع بطریقه اجرای قانون تأنجا که مربوط بمنافع متقابل دو کشور است با دولت ایران وارد مذاکره شود دولت ایران معتقد است که تانسونی در خوزستان وجود ندارد و بدین جهت در صورت موافقت با سخن صنعت نفت معیض مساعدتری بوجود خواهد آورد تا با روح صمیمیت و حسن نیت مذاکراتی که در فوق بیان اشاره شده جریان یابد.

فردای آن شب یعنی روز هفتم مرداد ماه مطابق با سی ام ژوئیه ۱۹۵۱ از طرف جناب آقای سفیر کبیر امریکا یادداشتی بدین مضمون برای اینجناب رسید.

سفارتکبری امریکا، تهران ۳۰ ژوئیه ۱۹۵۱

نخست وزیر عزیز

الساهه تلگراف فوری از آقای هریس دریافت نمود ایشام متذکر شده اند که تصور نمیکنند بتوانند بیامی را که در شب بسند تسلیم فرمودید بدولت انگلستان تسلیم نمایند ایشان تصور نمیکنند که پیام مزبور تمهیلی در افتتاح باب مذاکرات بشاید. آقای هریس پیشنهاد میکنند که جناب عالی و همکارانتان شاید بتوانند تجدید نظر در جواب پیشنهاد دولت انگلستان که اهمیت فوق العاده دارد بفرماید ایشام اطمینان

نخست وزیر - دولت ایران تمایل بر فتح تانسون در جنوب را از نقطه نظر دولتی و بنفع توفیق مذاکرات مطلوب تشخیص میدهد و دولتهای ایران با همان روح حسن نیتی که دولت انگلستان ابراز داشته است وارد مذاکره خواهد شد ولی پیشنهاد فوق مورد موافقت دولت ایران قرار نگیرد زیرا در آن صحبت از وجود کشتی در خوزستان شده بود که دولت ایران قبول میکرد آنرا رفع کند و ممکن بود از اتمام این کلمه استفاده کرده و آنرا چنین تعبیر کنند که تمام عملیات مربوط به خلیج فارس در خوزستان باعث وجود حالت تانسون شده و دولت ایران قبول کرده است که برای رفع این حالت وضع را بحال اولیه برگرداند بدین جهت شب دوشنبه هفتم مرداد ماه در جلسه هیئت دولت و هیئت مختلط نفت بجای نامه ای که پیشنهاد شده بود نامه ای بدین مضمون تهیه و ارسال گردید:

دولت شاهنشاهی ایران خوشوقت است که بر طبق فرمول مورخه دوشنبه ۳۱ تیرماه ۱۳۳۰ (مطابق ۲۳ ژوئیه ۱۹۵۱) که جناب آقای هریس داده بود دولت پادشاهی انگلستان از طرف خود و از طرف شرکت سابق نفت اصل ملی شدن صنعت نفت را در ایران برسمیت می شناسد و انتظار دارد که این شناسائی رسمی بصورت علنی در معرض اطلاع عمومی گذارده شود.

و نیز خوشوقت است که دولت انگلستان قصد دارد هیئت را بسط و کالت از طرف شرکت سابق نفت برای مذاکره با دولت مقامات صلاحیتدار دتهران اتمام دارد و در همین حال هیئت مزبور راجع بطریقه اجرای قانون تأنجا که مربوط بمنافع متقابل دو کشور است با دولت ایران وارد مذاکره شود دولت ایران معتقد است که تانسونی در خوزستان وجود ندارد و بدین جهت در صورت موافقت با سخن صنعت نفت معیض مساعدتری بوجود خواهد آورد تا با روح صمیمیت و حسن نیت مذاکراتی که در فوق بیان اشاره شده جریان یابد.

فردای آن شب یعنی روز هفتم مرداد ماه مطابق با سی ام ژوئیه ۱۹۵۱ از طرف جناب آقای سفیر کبیر امریکا یادداشتی بدین مضمون برای اینجناب رسید.

سفارتکبری امریکا، تهران ۳۰ ژوئیه ۱۹۵۱

نخست وزیر عزیز

الساهه تلگراف فوری از آقای هریس دریافت نمود ایشام متذکر شده اند که تصور نمیکنند بتوانند بیامی را که در شب بسند تسلیم فرمودید بدولت انگلستان تسلیم نمایند ایشان تصور نمیکنند که پیام مزبور تمهیلی در افتتاح باب مذاکرات بشاید. آقای هریس پیشنهاد میکنند که جناب عالی و همکارانتان شاید بتوانند تجدید نظر در جواب پیشنهاد دولت انگلستان که اهمیت فوق العاده دارد بفرماید ایشام اطمینان

دارند که در صورتیکه جواب دولت ایران با زبان رضایت بخش تری تنظیم گردد اقدامات لازمه برای اتمام فوری یک میسون دولتی انگلیس متقدر است.

بااطمینانیکه بوجه مخصوص جناب عالی در این موضوع دارم و اطمینانیکه بسلامت دولت شاه برای پیدا نمودن راه حل مناسبی در موضوع نفت دارم صادقانه امیدوارم صکه خواهید توانست در پیام دیشب خود تجدید نظر فرمایید. که بلافاصله اینجناب نامه زیر را در پاسخ آقای سفیر کبیر امریکا برای ایشان فرستادم:

سفیر کبیر عزیزم در جواب یادداشت هفتم مرداد ماه ۱۳۳۰ (۳۰ ژوئیه ۱۹۵۱) محترم اشعار میدارم.

بسیار خوشوقت میشوم اگر از جناب آقای هریس سؤال فرمایند کدام جمله از پیامی که در جواب ایشان در شب گذشته به منظور نموده و باعث شده که ایشان تصور کنند پیام مزبور تمهیلی در افتتاح باب مذاکرات نمایم و بنابراین از تسلیم آن بدولت انگلستان خودداری فرموده اند موقع را برای تجدید احترامات منقسم می شمارم.

نخست وزیر - دکتر محمد مصدق روز بعد آقای هریس با هواپیمای ایران مراجعت نمودند.

سه روز بعد از آن یعنی روزجمعه یازدهم مرداد ماه آقای مبدلتن کاردار سفارت کبری انگلستان در وزارت امور خارجه حضور یافته و نامه ای بمضمون ذیل به آقای وزیر امور خارجه تسلیم نمودند.

سفارت کبری انگلیس - تهران ۱۱ مرداد ۱۳۳۰

شماره ۱۰۰ آقای وزیر

بر حسب دستور دولت متبوع خود محترماً باستحضار خاطر آنجناب میسراند که آن دولت فرمول دولت شاهنشاهی را برای مذاکره فیما بین دولت شاهنشاهی و دولت اعلیحضرت پادشاه انگلستان بوکالت از طرف شرکت نفت انگلیس و ایران و مذاکره در موضوعهای مربوطه بمنافع متقابل دولتین توسط مستر هاربن دریافت نموده است.

۲ - دولت اعلیحضرت پادشاه انگلستان مایل است فرمول مزبور را مورد استفاده قرارداد و حاضر است طبق آن فرمول مذاکره نماید ولیکن دولت شاهنشاهی تمهیداتی خواهد نمود که مذاکراتی که دولت اعلیحضرت پادشاه انگلستان در قسمت خود با کمال حسن نیت وارد آن خواهد شد نمی تواند بطریق رضایت بخشی پیشرفت نماید مگر اینکه تسکینی در معیض فعلی داده شود.

طبق اطمینانیکه در نامه پادشاه

ولف ناتال عضو وزارت سوخت و نیرو و مستر فلت عضو خزانه داری و جناب پ . ا . روز بوتام عضو وزارت خارجه ضمناً پنج نماینده هم از شرکت نفت ایران و انگلیس و چهار منشی در ممیت این هیئت خواهند بود .

۳ - بطوریکه معین شده حرکت این هیئت در ساعت ۱۰ روز جمعه سوم اوت خواهد بود .

و در حدود ساعت هفده ونیم شب چهارم اوت به وقت محلی وارد تهران خواهند شد .

موقع را برای تقدیم احترامات فائمه منقسم می شمارم .

جناب آقای باقر کاظمی وزیر امور خارجه دولت شاهنشاهی - تهران در پاسخ این نامه آقای وزیر امور خارجه دولت ایران طی نامه ذیل دعوت کردند که این هیئت در مدت توقف خود در ایران مهیمان دولت شاهنشاهی باشند .

آقای کاردار در پاسخ نامه مورخه سیم اوت ۱۹۵۱ - ۱۰۱ اشعار میگرد که دولت شاهنشاهی از آمدن هیئتی بریاست جناب آقای استوکس خوشوقت است و بوسیله این نامه دعوت میباید که هیئت مذکور در مدت توقف در ایران مهیمان دولت شاهنشاهی باشند و جناب آقای سناتور جوارد بوهری وزیر راه را بسط میهمانند از این هیئت معرفی می نماید .

موقع را برای تجدید احترامات فائمه منقسم می شمارم .

آقای مبدلتن کاردار سفارتکبری انگلستان پادشاه انگلستان این نامه ای بدین مضمون پذیرفتند .

۱۰۲ اوت سفارت کبری انگلستان - تهران جناب آقای وزیر

انتظار دارم که وصول یادداشت مورخ سوم اوت آنجناب را مبنی بر دعوت مهرداد سلطنتی و همراهان بعنوان مهیمان دولت شاهنشاهی ایران هنگام توقف هیئت نمایم کی انگلستان در تهران اعلام دارم .

۲ - از دولت متبوعه خود دستور دارم که قبولی دولت پادشاهی انگلستان را نسبت باین دعوت ملاطفت آمیز باستحضار آنجناب رسانیده و تشکر صمیمانه دولت پادشاهی انگلستان را برای این مهیمان نوازی تقدیم دولت شاهنشاهی ایران نمایم .

موقع را برای تجدید احترامات فائمه منقسم می شمارم .

بعلاوه مراسم دیگری از طرف آقای کاظمی وزیر امور خارجه با آقای کاردار سفارت کبری انگلستان شرح ذیل نوشته شده است .

۱۷۲۰۴ یازدهم مرداد ۱۳۳۰ آقای کاردار

بانهایت احترام اینک صورت مجلس هیئت وزراء مشتمل بر فرمولهای که در تاریخ ۳۱ تیرماه ۱۳۳۰ جناب آقای اولرل هریس داده شده و در نامه شماره ۱۰۰ مورخه سوم اوت ۱۹۵۱ و جواب اینجناب مورخه یازدهم مرداد ۱۳۳۰ شماره ۱۷۲۰۴ بآن اشاره گردیده لفاً برای مزید استحضار ارسال میدارد

موقع را برای تجدید احترامات فائمه منقسم می شمارم .

این بود جریان اقداماتی که از بدو ورود مستر هریس تا با امروز در باره رفع اختلافات مربوط به ملی شدن صنعت نفت در ایران صورت گرفته است .

اینجناب وظیفه خود میدانم در این موقع و در این مجلس از زحمات و مساعی مجدانه ایشان در این باره صمیمانه اظهار تشکر کنم زیرا حداقل نتیجه ای که تاکنون از کوششهای ایشان گرفته شده این است که بر اثر مذاکرات دولتین دهوی ۴۲ سال امتیاز معادن نفت جنوب که ده سال آن مربوط بآخر مدت قرارداد داری تا سال ۱۹۶۱ و ۳۲ سال دیگر در نتیجه تمدید قرارداد مزبور تا ۱۹۹۳ است بکلی خاتمه یافته. امیدوارم مساعی ایشان تا آخر نتیجه برسد و با حسن نیت طرفین کلیه اشکالات موجوده بر اساس حق مشروع ایران حل شود .

آزاد - مرده باد خائنین وطن معو و نا بود باد خائنین کشور .

رئیس - آقای آزاد شما تذکر می دهم .

تیهور تاش - جناب آقای رئیس کی با اجازه می دهید ما هم در این موضوع اظهار نظر کنیم؟

آزاد - نیست باد خائنین بشکشور

رئیس - آقای نخست وزیر گزارشی دادند اگر مجلس لازم دید که صحبت بشود باید رای بدهد بسته برای مجلس است بنابراین اگر مجلس لازم دانست باید موافقت کند که مطرح شود و الا گزارشی است که ایشان بمجلس داده اند و این گزارشی هم جواب ندارد (تیهور تاش - باید جواب داده شود) مگر نمی بینید که چه میگوید

نوی - رای ندارد

تیهور تاش - موضوع رای نیست

رئیس - اگر مجلس میخواهد مطرح شود باید رای بدهد جناب آقای نخست وزیر بفرمائید

نخست وزیر - خواستم عرض کنم که نمایندگان دولت انگلیس بریاست

جناب آقای استوک وارد شدند و در قصر صاحبقرانیه مهیمان دولت ایران هستند امروز هم قبل از اینکه در این مجلس حاضر شوم آمدند از بنده دیدن کردند امیدوارم که انشاءالله بتوانیم یک مذاکراتی بکنیم و کارنت را بطوری که مرضی خاطر ملت ایران است و مرضی خاطر عموم هموطنان و مجلس شورای ملی است خاتمه بدهیم (نمایندگان - انشاءالله) و بنده تصور میکنم این تشنجی که بعضی از نمایندگان در مجلس ایجاد کرده اند بچیوجه مورد نداشت برای این که تا اینجا هاش یک جنبه منفی بود گزارش دولت راجع باین بود که دهوی ۴۲ سال امتیاز نفت جنوب بکلی از بین رفته .

آزاد - تقی زاده هم گفت ما قرارداد داری را انو کردیم (زنک رئیس) رئیس - آقای آزاد شما نظم مجلس را مغفل گردید .

آزاد - تقی زاده هم میگفت که ما امتیاز داری را انو کردیم

نخست وزیر - آقا نظرتان چیست ؟ (آزاد - من می خواهم که ماده قانون اردی بهشت اجرا بشود) هنوز صکه نیامده بنده آمده ام اینجا عرض کنم که ۴۲ سال دهوی امتیاز از بین رفته هیچ آمده ام عرض کنم قانون ۹ ماده اجرا نشده با اجرا می شود (آزاد - قانون خلع ید باید اجرا بشود) اجازه بدهید جناب عالی چرا اینقدر بی پروایی حوصله و عصبانی هستید همینطور که دو ماه تأمل کردید امروز هم دولت آمده یک گزارشی که مطلوب ملت ایران است باین مجلس پیشنهاد کرده باز هم تأمل بفرمائید تا دولت یک گزارش دیگری که مطلوب ملت ایران باشد تقدیم مجلس بکنند یا اینکه بروید و این هر صکه این جلسه را برای خود جناب عالی باقی بگذارید صکه هر چه میخواهید بفرمائید .

نمایندگان - احسنت ، احسنت

رئیس - عرض کنم این گزارشی بود که با اطلاع مجلس رسید و مورد بحث وقتی قرار میبگیرد که مجلس شورای ملی رای بدهد (صعج است) (نمایندگان - برای چه رای بدهد ؟) برای این رای بدهند که مورد بحث واقع شود

تیهور تاش - سرنوشت ملت ایران مطرح است چرا نمی گذارند مورد بحث واقع شود؟

(۴- معرفی آقای امیرعلانی بو وزارت کشور بوسیله آقای نخست وزیر)

نخست وزیر - اجازه بفرمائید رئیس - بفرمائید

نخست وزیر - خواستم عرض کنم در نتیجه استعفا آقای سرلشکر

زاهدی - آقای امیر علانی بست کشور و همچنین تا انتخاب رئیس شهر بست کفالت شهربانی منسوب شدند آزاد - امیر علانی مورد اعتماد نیست .

مهدل - این صحبتها چیست که میگفت برای چه شما این حرفها را میزنید بکنفر که حرف میزند دلیل بر این است که تمام آقایان نمایندگان موافقت آزاد - خاموش باش آدم کشر رئیس - آقایان من بهر دوی تذکر میبدهم گزارشی از کمیسیون فر رسیده و ۱۰ نفر از آقایان نمایندگان کرده اند که مقدم بردستور قرار بگیرد در به آرامگاه بوهلی سینه است (فر می شود)

امضاه کنندگان زیر پیشنهاد کنیم که لایحه وزارت فرهنگ راجع به جشن و ساختن آرامگاه بوهلی سینا دستور جلسه قرار گیرد - صفائی قبادیان - دکتر طاهری - بزرگ هارمی - کودرزی - صاحب جمعی - اسبقه زاده - مغرب فرهنگ و چند امده دیگر .

رئیس - این لایحه الان مه برای است که در دستور قرار گیرد و فعلاً کافی نیست .

(۵ - بیان آقای محمد علی سعودی بعنوان ماده ۱۶۹ آیین نامه)

محمد علی سعودی - اجازه بدهید من تذکرم را بدهم ماده ۱۶۹ رؤیس - ماده ۱۶۹ راجع بسؤالات است ؟

سعودی - بلی اخطاری که بنده کرده بودم طبق ماده ۱۶۹ بوده ام راجع بسؤالات چون خود بنده چند سؤال کرده ام که چون تمام آقایان وزراء امام هستند برای جواب بسؤالات و مدت هم جلسه نشسته اند و وقت نرسیده است مطالب دیگر بوده اجازه نداده اند از جمله جناب آقای امیر تیمور و جناب آقای کاظمی جناب آقای فرمند و جناب آقای سرلشکر و نوق سؤالاتی بنده کرده ام از آقای ولی مطلبی که بنده فعلاً میخواستم هر کتم در موضوع نفت است جناب آقای دکتر مصدق با بستی جناب عالی بدانید ملت ایران و مجلس ایران همه شهادت و انتظام انجام آرزوهای ملی مردم و همویرانیان و در مورد نفت کوچکترین اشتعالی هیچک از افراد ملت نیست و همه آرزو ما که این موضوع بنفع ملت ایران و تا آرزوی مردم ایران انجام بشود و اگر کردی کی شما چنین حرف داده بودی

بیان می شود ممکن است روی مصیبت او احساسات شخصی یا تفریباتی باشد جناب آقای داکتر مصدق شما بدانید که تمام مردم ایران در موضوع نفت یک صدا هستند و هیچکس هم نمیتواند از دایره خارج شود (صحیح است).

تیمورتاش - آقای مسعودی پس بگذارید صحبت بکنند چرا نمیگذارید اگر نمیترسید اگر از جانی نمیترسید بکنند در مقابل یک ملت چه انزوی دارد؟

رئیس - آقای تیمورتاش شما تذکر میدهم این وضع نشد.

مسعودی - اجازه بدهید البته تمام و کلا هم آزادند عقاید خودشان را بگویند.

خیال میکنم آقای تیمورتاش هم جز آن عرض دیگری ندارند و یقین دارم که آقای تیمورتاش هم در کمال وطنپرستی این اظهارات را میکنند و شاید یک نظر بانی دارند که البته در موقعی خواهند فرمود عرض دیگر بنده راجع به ملیت بعضی از اشخاص بود از جمله بنده شنیدم جناب آقای امیر تیمور (رئیس - راجع به سؤالات است) بلی (رئیس - مگر سؤالات مطرح است و من اجازه دادم که شما آن را مطرح کنید) اجازه بفرمائید (دکتر طباطبائی - آن آبرام نشان بدهید) این آب مردم است (در این موقع ناطق بطری آب آورده ای را نشان دادند) این آبی است که مردم میخورند این آب فایده ای است که در خیابان صاحب جمع در جنوب شهر جاری است مردم از آن میخورند.

یک نامه ای اهالی بجناب آقای داکتر مصدق نوشته اند (نورالدین امامی - این آب جاری شهر است؟) بلی آب جاری شهر است این را بنام تحفه تقدیم جناب آقای وزیر کشور میکنم که از امروز بروندن این مسائل عظیم بپردازند و عرض دیگر بنده راجع به معاون وزارتخانه شما بود (اشاره با آقای امیر تیمور وزیر کار) شنیدم که ایشان یک دست بندهائی کرده اند و این دو نشان شخص شما است، این را ببینید صحیح است یا خیر. شنیدم در آنجا دست بندهائی شده و یک عده مخالف و موافق دوست کرده و این دو نشان شما است و اینطور اشخاص در کابینه آقای مصدق السلطنه نباید باشند اینها هستند که باعث بدنامی ایشان می شوند و بعضی رفتار هم که تذکراتی میدهند بنوع اینهاست.

این عرض بنده بود و تئنی می کنم خود جناب آقای وزیر کار هم باین موضوع توجه بفرمایند.

تیمورتاش - این حرفها صحیح است

ولی موقع کار نفت می گویند نباید گفته شود.

رئیس - این ماده ۱۶۹ برای اینست که اگر از مدت مقرر برای جواب سؤالات تجاوزی شود بتوانند تذکر بدهند همیشه آقایان وزراء گفته اند برای جواب سؤالات نمایندگان حاضرند ولی موقوف باینست که یک روزی معین شود قبلاً هم روز سه شنبه معین شده بود ولی باز هم زدید حالا هم هر روزی که آقایان حاضر باشند بنده حاضر هم که سؤالها مطرح شود از سه لایحه که دولت داده بود دولا به یکی راجع به ۱۴ میلیون لیره و یکی هم راجع بقرضه ملی بصوب مجلس رسید یک لایحه قرضه دیگر هست که حالا آقای نخست وزیر تقاضا کردند جزء دستور قرار بگیرد (صحیح است) پس از این کار آنرا هم جزء دستور میگذاریم.

وزیر کشاورزی - بیست میلیون اعتبار سن را هم تقاضا میکنم فراموش نفرمائید.

رئیس - گزارش بیست میلیون ریال اعتبار سه ماه رسیده است فوریت آن هم چون تصویب شده است آنهم جزء دستور قرار میگیرد.

(۶- مذاکرات راجع به تعطیل مجلس وعدم تصویب تعطیل تا آخر مرداد)

رئیس - موضوع دیگر تعطیل مجلس است آقایان نظر داشتند تا ۳۱ مرداد مجلس از تعطیل تابستانی استفاده کنند یعنی فقط تا ۳۱ مرداد استفاده کند ولی آقای نخست وزیر نظر بموقعیت امور کشور تقاضا کردند که این تعطیل بپرداز مرداد یعنی بشهریور موقوف شود حالا بسته به نظر آقایان است.

اگر آقایان میخواهند تعطیل شود از فردا تعطیل میشود و اگر هم میخواهند تا ۳۱ حاضر بشوند در ماه شهریور تعطیل میکنیم بهرحال رأی خواهیم گرفت.

تیمورتاش - شماره بعداً در چنین موقعی ننگارید بروید.

آزاد - تا آخر شهریور تعطیل شود هر وقت دولت خواست تقاضای جلسه فوق ماده کند.

رئیس - وقتی اکثریت برای رأی شد راجع باین موضوع تصمیم بگیریم.

شوشتری - آقای تعطیل مجلس صلاح نیست، نقشه ما کشیده اند جناب آقای رئیس توماس نام انگلیسی نقشه کشیده است بعد پشیمان می شوید، نباید مجلس تعطیل شود.

رئیس - این حرفها چیست؟ شلوغ نکند.

شوشتری - من شما میگویم که بدانید گفتن نباید تعطیل بشود.

رئیس - خوب آقایان موافقت بکنید کار بکنیم.

شوشتری - جناب آقای امیر تیمور باید پروانه اقامت توماس ابطال بشود روزی ده هزار تومان پول میدهند برای زحمت کشان انشعاییون توده ..... (زنک رئیس).

رفیع - اگر اجازه بفرمائید مجلس تا اول شهریور تعطیل بشود ولی آقایان در مرکز باشند هر وقت مجلس کار فوق العاده داشت تشکیل بشود.

فروغی - مانست بتمطیل قبلادر جلسه خصوصی تصمیم گرفتیم.

رئیس - بعضی از آقایان نمایندگان با تعطیل مجلس مخالف هستند میگویند نباید مجلس تعطیل بشود بعضی آقایان نظر دیگری دارند بهرحال بایستی رأی گرفته شود.

اینجا گفته شده است تا ۳۱ مرداد مجلس تعطیل بشود یعنی ۳۱ مرداد مجلس مشغول کار بشود (همه نمایندگان) (صدای زنک).

اینجا دو نظر است یکی اینکه از اول شهریور تعطیل شروع بشود یکی از حالا تا اول شهریور یعنی تا ۳۱ مرداد مجلس مشغول بکار باشد و تعطیل نشود یکی یکی رأی میکنیم.

شوشتری - من با هر دو مخالفم **ملک مدنی** - اول برای اینکه از حالا تعطیل بشود رأی بگیرد اگر این تصویب نشد آنوقت از اول شهریور **رئیس** - آقای صدرزاده بفرمائید **صدرزاده** - عرض کنم مطابق ماده ۱۹۲ آیین نامه که می نویسد: رئیس محترم مجلس بتقاضای ۴۰ نفر از نمایندگان یا درخواست دولت در اوقات تعطیل می تواند مجلس را بعنوان فوق العاده دعوت نماید از روی این ماده استنباط میشود در مواقعی که رئیس دولت لازم بداند برای آن مجلس در جریان باشد مجلس باید از تعطیل خودداری بکند و جلسه تشکیل بدهد ما هم تعطیل را هنوز شروع نکرده ایم ملاحظه بفرمائید راجع به مسئله نفت بطوریکه ریاست محترم دولت گزارش دادند مشغول مذاکره هستند بنده تصور میکنم در یک چنین موقع حساس که دولت مشغول مذاکره است و باید نتیجه همکاریها را بمجلس گزارش بدهد و اگر لزوم پیدا کرد مجلس نظر خودش را اظهار بکند در یک موقع حساس نباید مجلس را تعطیل بکنیم (صحیح است) تعطیل مجلس در این موقع هیچ بهصلت مملکت نیست ملت ایران که ما را

وکیل کرده است در این دوره بخصوص برای این روزها خواسته است و ما نباید از تعطیل استفاده بکنیم باید همه روزه در مجلس حاضر بشویم و حتی عقیده بنده این است که اگر لازم بشود از هفتای شهریور هم مجلس بیشتر تشکیل بشود حاضر بشویم و انجام وظیفه بکنیم و تعطیل بصلاح مملکت نیست.

شوشتری - بنده با این نظر موافقم بعقیده بنده بهچراجه مجلس نباید تعطیل بشود.

رئیس - آقای ملک مدنی **ملک مدنی** - اساساً بنده عرض میکنم که همانطور که مقام ریاست اعلام فرمودید اول رأی بگیرد که از حالا تعطیل بشود تا ۳۱ مرداد اگر تصویب نشد از اول شهریور تعطیل خود بخود سر جایش هست و اگر آنوقت هم اختلاف بود رأی بگیرد و حالا بعقیده بنده یک رأی کافی است.

رئیس - آقایان توجه کنید آقایانی که موافقت تعطیل تابستانی از جلسه آینده تا ۳۱ مرداد برقرار بشود قیام بفرمایند (عده کمی قیام نمودند) تصویب نشد پس جلسات مجلس تا آخر مرداد ادامه خواهد داشت برای شهریور حالا رأی نمیگیریم (فقیه زاده - هفته ای یک جلسه باشد) راجع بان قسمت بعد مذاکره میشود.

(۷- طرح گزارش هشت میلیون ریال اعتبار جهت مخارج ساختمان آرامگاه و جشن هزاره ابوعلی سینا)

رئیس - طبق پیشنهادی که شده بود اول رأی میکنیم باینکه گزارش راجع بمخارج مربوط با ابوعلی سینا جزو دستور قرار گیرد آقایان موافقت قیام بفرمایند (عده کثیری قیام نمودند) تصویب شد گزارشهای کمیسیون بودجه و فرهنگ قرائت میشود.

(شرح زیر قرائت شد)

گزارش از کمیسیون بودجه به مجلس شورای ملی

کمیسیون بودجه با حضور آقای وزیر فرهنگ بلاجه شماره ۲۷۴۴۵ در ۲۰ فروردین دولت راجع باعتبار هشت میلیون ریال برای ساختمان و پذیرائی جهت جشن هزاره این سینا رسیدگی نموده لایحه پیشنهادی دولت را بشرح زیر اصلاح و اینک گزارش آن را تقدیم مجلس شورای ملی مینمایم ماده واحده - دولت مکلف است مبلغ هشت میلیون ریال از محل در آمد سال جاری کشور بشرح زیر برای تکمیل ساختمان آرامگاه و تهیه مقدمات و مراسم جشن هزاره حکیم ابوعلی سینا تأمین و پرداخت نماید دوره عمل این اعتبار تا آخر سال

سال ۱۳۳۱ ادامه خواهد داشت

۱- برای تکمیل ساختمان آرامگاه سه میلیون ریال بتوسط انجمن آثار ملی با نظارت وزارت فرهنگ

۲- برای تهیه مقدمات و مخارج جشن و پذیرائی بتوسط وزارت فرهنگ پنج میلیون ریال

مغیر کمیسیون بودجه - فرمودی گزارش از کمیسیون فرهنگ به مجلس شورای ملی

کمیسیون فرهنگ لایحه شماره ۶۴۴۵ دولت راجع به هشت میلیون ریال اعتبار برای ساختمان آرامگاه و پذیرائی جشن هزاره حکیم شهر ابوعلی سینا را با حضور آقای وزیر فرهنگ مطرح نموده با توضیحاتی که آقای وزیر فرهنگ بیان نمودند ماده واحده بشرح زیر تصویب و اینک گزارش آن را تقدیم مجلس شورای ملی مینمایم ماده واحده - دولت مکلف است مبلغ هشت میلیون ریال از محل در آمد سال جاری کشور بشرح زیر برای تکمیل ساختمان آرامگاه و تهیه مقدمات و مراسم جشن هزاره حکیم ابوعلی سینا تأمین و پرداخت نماید دوره عمل این اعتبار تا آخر سال ۱۳۳۱ ادامه خواهد داشت

۱- برای تکمیل ساختمان آرامگاه ۲ میلیون ریال بتوسط انجمن آثار ملی با نظارت وزارت فرهنگ

۲- برای تهیه مقدمات و مخارج جشن و پذیرائی بتوسط وزارت فرهنگ پنج میلیون ریال

مغیر کمیسیون فرهنگ - دکتر طباطبائی **رئیس** - آقای مغیر فرهنگ بفرمائید

مغیر فرهنگ - عرض کنم چون موضوع جشن هزاره ابوعلی سینا که لایحه آن از طرف وزارت فرهنگ تقدیم شده است برای اتمام آرامگاه و مخارج جشن پول بدهند بآنجا که میرسد دیگر اهمیت موضوع را هم در نظر نمی گیرند و این موضوع را هم رادد ردیف یک عمل عادی قرار میدهند مثل اینکه بنگر می خواهد برود بسافرت همانطوریکه باو میگویند که خرج سفر فوق العاده نیست این موضوع را هم در ردیف آن می گذارند و حال آنکه باید موقعیت و حیثیت مملکت را در نظر گرفت و این مخارج را بر تمام مصارف و مخارج دیگر مقدم دانست بنده عقیده ام این است که اگر بوقع نرسد باز هم مقررات خشک را در این مورد اعمال کنند بهتر این است که این لایحه بتصویب نرسد

رئیس - در بزرگ موافق و مخالف آقای اسلامی اسم نوشته اند که غایب هستند آقای مغیر بفرمائید

مهم انجام بشود و حیثیت مملکت و کشور محفوظ بماند بعد از جناب آقای رئیس مجلس و نمایندگان محترم تشکر میکنم که در هر موردی بذل عنایت فرموده اند و حتی در نظر دارند هدیه های بدهند یعنی مخارج طبع کتب و رسائل شیخ رئیس ابوعلی سینا را بدهند و چاپ کنند که انجام آنهم موقوف بساعدت آقایان محترم است بعد از هیئت دولت تمام دولت های وقت و آقایان وزراء در موقع خود کمال مساعدت را کرده اند و باز هم می کنند مخصوصاً در یک جلسه در هیئت وزرا که کار کمک بود برای تهیه ساختمان آرامگاه وقتی در هیئت وزراء مطرح شد جناب آقای دکتر مصدق فرمودند که ما برای اجراء و انجام اینکار از هیچ قسم مساعدت کوتاهی نخواهیم کرد فقط با شرط اینکه نظارت بشود که بصرف خودش برسد بنا بر این بنده تشکر می کنم عرض کنم انجمن آثار ملی که سهم بزرگی از این اعتبار نصیب او است زحمت فوق العاده ای برای بنای آرامگاه کشیده بطوریکه متخصصین و مهندسی اظهار اطلاع می کنند بعد از تحت جمشید از حیث عظمت بنا و استحکام شاید این بنا باشد و فوق العاده زحمت کشیده اند و بارنج و مشقت پولهائی تهیه کرده اند و بودجه دولت هم لایحه ای زده اند و چون وسیله ای برای اتمام آن نداشتند الان احتیاج پیدا کرده اند که تنه را از دولت می خواهند استعما بکنند بنده بنام نمایندگی از آقایان تشکر می کنم و از جمیع اشخاصی که باین مقام محترم خدمت کرده و می کنند بنده عرض تشکر و احترام می کنم اما مخالفت بنده برای چیست بنده بعنوان مخالف مشروطه اسم نوشته ام مخالفت بنده سربك موضوع است تمام این دستگاہها علاقه و مساعدت خودشانرا بکار می برند تا می آید بدست اجرا میرسد اداره ای که باید پول بدهند بآنجا که میرسد دیگر اهمیت موضوع را هم در نظر نمی گیرند و این موضوع را هم رادد ردیف یک عمل عادی قرار میدهند مثل اینکه بنگر می خواهد برود بسافرت همانطوریکه باو میگویند که خرج سفر فوق العاده نیست این موضوع را هم در ردیف آن می گذارند و حال آنکه باید موقعیت و حیثیت مملکت را در نظر گرفت و این مخارج را بر تمام مصارف و مخارج دیگر مقدم دانست بنده عقیده ام این است که اگر بوقع نرسد باز هم مقررات خشک را در این مورد اعمال کنند بهتر این است که این لایحه بتصویب نرسد

رئیس - در بزرگ موافق و مخالف آقای اسلامی اسم نوشته اند که غایب هستند آقای مغیر بفرمائید

این لایحه هم در کمیسیون بودجه هم در کمیسیون فرهنگ مطرح شده و بنده در هر دو کمیسیون هستم بنابر این خواستم یک توضیحی بدهم که ولایل اصلی که این دو کمیسیون را وارد کرد تصویب این لایحه چه بود شیخ رئیس ابوعلی سینا که از مفاد بزرگ ما است در سال ۱۳۷۰ هزار سال بعد از تولد ایشان میشود بعقیده بنده جهت است که از چند سال قبل عده ای از علاقه مندان بایشان و علاقه مندان بدانش و بزرگان ایران تصمیم گرفتند آرامگاه مجلی برای او بسازند و جشن هزاره ای هم برای او بپا کنند در همان موقعی که انجمن آثار ملی برای برپا کردن جشن هزاره فردوسی تصمیم گرفت اقدام کرد یعنی برای تجلیل بزرگترین شخصیت ادبی ایران آن اقدام بجای آورد و این را کرد این فکر پیدا شد که برای بزرگترین شخصیت علمی ایران هم اقداماتی نظیر آن اقدام بشود در نظر گرفتند بزرگترین شخصیت علمی ایران و بلکه اسلام شیخ - رئیس ابوعلی سینا است باین جهت انجمن آثار ملی از چندین پیش این تصمیم را گرفت و اولین دفعه در سال ۱۳۲۲ برنامه این جشن و ساختمان این آرامگاه را طرح کرد و مرض اعلیحضرت همایون شاهنشاهی رسید و اعلیحضرت همایون شاهنشاهی یک میلیون ریال اول عطیه ای که برای ساختمان آرامگاه و مخارج جشن لازم بود مرحمت فرمودند بعد انجمن آثار ملی نقشه ساختمان آرامگاه را بمناقصه گذاشت وعده کثیری از مهندسی داخلی و خارجی در این مناقصه شرکت کردند این مناقصه را مهندسین ایرانی بردند یعنی باز بوسائلی تصویب شد که ابوعلی سینا اگر هم ساختمان برایش میشود بایستی از ذوق و هنر هنرمندان ایرانی که هم وطنش هستند استفاده بشود و برای ساختن یک آرامگاه دو اصل هست یکی استحکام و است و دیگری عظمتش و اتفاقاً فلسفه شیخ رئیس هم روی این دو اصل است فلسفه شیخ رئیس هم روی اصل استحکام و عظمت است و بنا بر این آرامگاهی که حالا ساخته اند و همانطور که آقای مغیر فرمند فرمودند یکی از بناهای عظیم ایران است و مخارجی که تا بحال برای آرامگاه خرج شده است دوازده میلیون ریال است که عرض کردم که یک میلیون ریال را اعلیحضرت همایون شاهنشاهی مرحمت فرمودند باینکه بیست و پنج میلیون ریال هم انجمن آثار ملی از امانات و فروش تمبر و سایر مجاهدتهای خودش جمع آوری کرده و داده است و باز کسر دارد این است که دست توسل بطرف دولت دراز کرد دولت هم که تمام دولتها وظیفه دارند در تسهیل

از کار مملکت سهیم و شریک باشند باین جهت دولت هم استقبال کرده و لایحه ای داده است که مطرح میباشد این لایحه مربوط بدو قسمت است سه میلیون ریال برای تکمیل ساختمان پنج میلیون ریال برای گرفتن جشن هزاره تاریخ جشن را هم باز انجمن آثار ملی باموافقت سایر ملل خاور میانه تعیین میکنند برای اینکه تمام ملل خاور میانه خودشانرا بتوانند در افتخار برقراری جشن شریک بکنند باین جهت یک برنامه جشن های مرتبی خواهد شد که در مراکز خاور میانه گرفته خواهد شد و همانطور هم که مذاکره شد تمام ملل و مستشرقین و اطبای بزرگ عالم انتظار دارند که این جشن گرفته بشود و تاریخ آن اطلاع داده بشود البته تاریخ خانه بنا و تنظیم برنامه فطمی جشن موقوف است باینکه چیزهایی که انجمن کسر دارد بوسیله این لایحه در دسترس انجمن گذاشته بشود اینست که یکی از کتب شیخ رئیس در طب کتابی است بنام قانون و این لایحه ای که پیشنهاد شده است وقتی که تصویب کنیم با اسم قانون درمی آید بنظر بنده با تصویب این قانون بکتاب قانون شیخ رئیس احترام خاصی قائل شده ایم.

رئیس - آقای ملک مدنی **ملک مدنی** - شیخ رئیس این سینا بعقیده بنده عظمتش بقدری است که هیچکس نمی تواند عظمت و مقامات علمی او را بطوری که غایبست یک شخصیت بزرگ جهانی است تعریف کرده باشد و یکی از مفاخر عالم بشریت است که خوشبختانه ایرانی است و این اقدام خیر و مفید هم در زمان حاضر در این دوره شروع شده است که هر یک از افراد آقایان نمایندگان که باین لایحه رأی بدهند بعقیده بنده در تاریخ اسم آنها محفوظ خواهد بود زیرا یکی از مقدماتی است که در تاریخ کشور ما برای همیشه محفوظ خواهد ماند خوشبختانه اشخاص بزرگی در کشور داشته ایم و برای هر کدام هم بناهایی که مطابق شخصیت آنها بوده است برقرار و تدارک کرده ایم بطوری که آقای مغیر فرمند هم فرمودند آرامگاه فردوسی که یکی از بزرگان و شعری نامی ایران است در کشور ما از نقطه نظر عظمت مورد توجه خاص و هام است و همینطور در شهر شیراز که آرامگاه سعدی است مورد توجه است بنده تصور میکنم که هیچیک از افراد ایرانی نیست که در اینکار مخالفتی کرده باشد همه موافق هستند (صحیح است) برای اینکه این بلکملی است که مورد توجه عموم از عالی و دانی است که از گذشته کان و بزرگان نامی خودشان از شخصیت های ادبی و نظامی و علمی قدرانی می کنند و باید هم اینطور باشد بلک ملت زنده آثار او بزرگان آن

ملت هستند چه در گذشته و چه حال بدید
 مقدم این نیست که شخصیت های ملل
 زنده عالم در دیوار و ثروت و مال و بناهای
 چندین اشکوبه و چندین طبقه بست عظمت
 و شخصیت های هرملتی اشخاص برجسته و
 مورد توجه اوست چه در گذشته چه در
 حال اگر الان برای مردمی در دنیا عظمتی
 قائل هستیم برای اینست که آنها رجال
 با شخصیتی دارند که کشورشان را بخوبی
 اداره می کنند و باز هم اگر نسبت
 یک اشخاصی ایران و اظهار علاقه
 نشان میدهد و ملت اظهارات می کند
 روی یک عقیده ای است که در اشخاص
 پیدا شده است که در کشور آنها هر
 شخصیتی پیدا شد با احترام میکنند تاریخ
 ما همیشه نشان میدهد دوران صفویه که
 خاتمه پیدا کرد و تکیه یک نادر شاهی
 پیدا شد ملت ایران او را تقویت کردند
 همیشه شخصیهائی که در مملکت ایران
 پیدا شدند چه نظامی چه غیر نظامی خیلی
 مورد توجه ملت ایران بوده است بنده
 خیال میکنم که همه آقایان نمایندگان
 ملت ایران کاملا موافق هستند کمیسیون
 بودجه هم چون احساس موافقت آقایان را
 میکرد گزارش این هشتصد هزار تومان
 را به مجلس تقدیم کرد و بنده استدعا
 میکنم که آقایان موافقت بفرمایند که
 این زود تر تصویب بشود تا تاخیری در
 برقراری جشن هزاره دست نهد و اگر
 ما بخواهیم که زودتر تصویب شود بایستی در
 نظریاتی که داریم خیلی خلاصه صحبت کنیم
 بنده چون موافق بودم و اجازه دادند آقای
 رئیس توضیحاتی را خواستم عرض کنم
رئیس - پیشنهاد کفایت مذاکرات
 رسیده است قرائت میشود .
 (شرح زیر قرائت شد)
 مقام محترم ریاست مجلس شورای
 ملی - پس از یک مخالف و یک موافق
 پیشنهاد کفایت مذاکرات مینمایم .
 صدر زاده
رئیس - آقای صدر زاده .
 صدر زاده - عرض کنم افرادی که
 تناسب خدماتی که در مرحله علم و دانش
 دارند و نوبتی که دارند مورد توجه و
 احترام جامعه بشری واقع میشوند شخصی
 مانند ابو علی سینا که دارای نبوغ و
 دهاء بوده است و حتی تا چند سال پیش
 بطوری که ما اطلاع داریم بقایا و آثار
 او مورد تدریس در دانشگاههای ملل
 متدنه دنیا بوده و الان هم هست موجب
 افتخار عالم بشریت است و تمام افرادی که
 در تجلیل و تکریم او شرکت کنند این

افراد را نمیتوان مخصوص یک شهردانست
 و در حالیکه این افراد مورد تکریم مردم
 هستند البته مردم سرزمینی که این افراد
 از آنجا برخاسته اند سزاوارتر به تجلیل
 و تکریم هستند بنده تصور میکنم که
 این يك مبلغ ناچیزی است در مقابل
 تجلیل و تکریم و بقاء نام يك چنین
 فیلسوف دانشمندی که موجب افتخار جهان
 بشریت است ملت ایران مصروف میدارد
 این است که بنده بحث در این مورد را
 زائد از آنچه بحث شده میدانم و تمثیلی
 کنم آقایان محترم رأی بکفایت مذاکرات
 بدهند تا این لایحه هر چه زودتر جریان
 خودش را طی نماید و دولت بتواند هر چه
 زودتر مراسم جشن را در آتیه نزدیکی
 هلی سازد و بار دیگر نام ایران در تمام
 جهان بنسبت داشتن يك چنین مفاخری
 بلند و سرفراز باشد .
رئیس - آقای شوشرکی .
شوشرکی - بازم بسم الله الرحمن
 الرحیم طبق اصل مسلم که معرف نسبت
 به معرف باید اجلی باشد یا لا اقل مساوی
 ابو علی سینا مقامی دارد که ما را بدان
 مقام نرسد که او را تعریف کنیم چه آن
 دانشمند بزرگ از حد نصاب فکر ما خارج
 است (صحیح است) اما یک موضوع هست
 و آن موضوع مسئله جشن هزاره واقعا
 باید یک قدری فکر کنیم يك ملت واقعی
 يك ملتی که دنیا از بیانات علمی زحمای علمی
 او استفاده کرده و تا امروز مردم دنیا از
 فرمایشات حضرت ابو علی شیخ رئیس
 استفاده میکنند ما بایستیم بکمر تکیه بکنیم
 جشن هزاره حکیم ابوالقاسم فردوسی یا
 جشن هزاره ابوعلی سینا آقای وزیر فرهنگ
 توجه فرمایید اینکه عرض کردم مذاکرات
 کافی نیست و بنده بتوانم مخالف اسم نوشته
 بودم برای این بود که يك مطلب را بگویم
 البته من کوچکتر هر قدر درباره ابوعلی
 سینا و زحمای علمی ایران آثار قائل بشویم
 و خدمت بکنیم بخدا کم می کنیم (صحیح
 است) ما اگر موجود داریم اگر موجودیتی
 برایمان هست آثار علماء و دانشمندان ما
 ما را موجود نگاه داشتند اگر نه بروید
 الان به موزه سلطنتی کتب خطی که در
 دسترس هست فهرست کتب را ببینید این
 اندازه دانشمندان و علماء و بزرگان در هر
 رشته ای در ایران بوده اند اگر ما يك ملتی
 بودیم که منتقل میشدیم باینکه باید حق
 مردمان دانشمندان ادا کنیم جشن هزاره
 چه معنی داشت . ما باید برای علمایمان
 جشن بگیریم و بودجه ای در وزارت فرهنگ

معین کنیم یا از محل اوقاف یا از محل معتدل -
 مصرف کتب این دانشمندان را چاپ و
 ترجمه کنیم و در دسترس ملت ایران بگذاریم
 و دنیا بگوئیم که ای دنیا اگر تصور کردی
 ملت ایران کوچک است از ۲۰ میلیون
 بیشتر نیست برای این است که شما نگذاشته اید
 که ما آثارمان را دنیا مثل گذشته بدهیم
 ما امروز منتقل شدیم و این آثار را بدهیم
 بنده اهل اینها همانطور که پیشنهاد شده و اجماع
 به جشن هزاره فردوسی اگر وزارت فرهنگ
 و مجلسین شورا و وسنا و دولت و ملت همه
 مردم در این حرف متفقند فکری بفرمائید
 نسبت به تمام دانشمندان نسبت به تمام مردانی
 که حق حیات بگردن ما دارند آثار آنها را
 ترجمه کنیم و در دسترس مردم بگذاریم و
 خود را معرفی بکنیم که ما هم يك ملت واقعی
 و تشخیص دهنده حق و ادا کننده حق و فضل
 دوست و دانش پروری هستیم و این کلمه
 هزار سال و جشن هزاره را برای اوریجان
 بیرونی و برای علامه حلی آن کسیکه در
 کربلا و اوجانی و زانود و او را خدا بنده
 کرد ما باید برای آثار این هاهم فکری
 بکنیم از این جهت بنده خواستم يك مریضی
 بکنم و تقدیس می کنم افکار و فرمایشات
 آقایان را
رئیس - آقای وزیر فرهنگ
وزیر فرهنگ - عرض کنم بعد
 از توضیحاتی که نمایندگان محترم بیان
 فرمودند بنده تصور میکنم حاجتی به طول
 و تفصیل زیاد نداشته باشم خوشبختانه در
 اینجا متخلفی صحبت نکرد و همه آقایان
 مقام ارجمند این دانشمند بزرگ ایران را
 که نه تنها در عالم اسلام در واقع نمی توان
 برای او نظیری پیدا کرد بلکه در تمام دنیا
 معروف و مشهور است (صحیح است) و
 استادی است که همه عالم بوجود او افتخار
 می کنند بیان فرمودند بنده در این باب بحث
 و صحبت دیگری ندارم بکنم و جناب آقای
 شوشرکی هم در این باب خوب و کافی توضیح
 دادند نکته ای که بنده در اینجا باید عرض
 کنم این است که ما بزرگ موقمی هستیم که
 این موقع برای ما ضیق است و باید از فرصت
 استفاده کنیم از یک طرف دنیا متوجه تجلیل
 این استاد عالیقدر از طرف هموطنان او
 شده اند و چندین سال است این کار در دست
 تهیه و اقدام است و مستشرقین دعوت شده اند
 علماء بزرگ دعوت شده اند مالک اسلامی
 در این جشن بزرگ شرکت می کنند و
 اقدامات مقدماتی صورت گرفته قسمت عمده
 این بنای بزرگ و عظیم انجام شده
 و يك قسمت مختصری از آن باقی مانده
 است و آقایانی که بآن صفحات تشریف

برده اند دیده اند این بنا در شرف اتمام
 است (صحیح است) بایستی هم تمام میشد
 و الان مختصری از آن باقی است بیش
 از يك میلیون تومان تاکنون شرح این بنا شده
 است بطوری که عرض کردم در بنده در
 ماه فروردین آئینده از طرف مالک اسلامی
 این جشن برپا خواهد شد و بعد از آن
 جا همان اشخاص بایران خواهند آمد
 در مقبره این شخص بزرگ در این آرامگاهی
 که برای او ساخته شده در این جشن
 شرکت خواهند کرد بنابر این ما باید از
 این موقع استفاده کنیم و تفرصت از دست
 نرفته این کار را انجام بدهیم و اگر این
 ساختمان تهیه تمام بماند و با تمام نرسد
 برای ما واقعا سرشکستی خواهد
 بود از این دعوتی که کردیم و از اقداماتی
 که شده در نزد مستشرقانی که می آید بنده ایران
 و بسند بنده نیست که این جا کار نیه تمام
 بماند (صحیح است) این است که باین
 مقدمات و بیاناتی که آقایان کردند یقین
 دارم که آقایان توجه خواهند فرمود که
 وزارت فرهنگ بنوبه خودش در اتمام این
 بنا وظیفه خودش را بنحو احسن انجام داده
 است و بنده عرضی ندارم و از بیاناتی
 که آقایان این جا فرمودند تشکر می کنم
 (احسن)
رئیس - عده برای رأی کافی نیست
 اعلام رأی برای کفایت مذاکرات میشود
 چون عده ای در بیرون هستند آقایانی که
 بیرون هستند دستور دادم اسامی مان را
 یادداشت کنند طبق ماده ۶۲ دموقسان
 میکنم بیایند اگر حاضر نشدند مطابق ماده
 ۱۶۲ جرائمشان اخذ و اساسی آنها جرأت
 داده خواهد شد .
 (پس از چند دقیقه تأمل عده برای
 رأی کافی نشد)
A- تعیین موقع و دستور جلسه بعد -
ختم جلسه
رئیس - عده ای که بیرون هست
 شمرده اند باز هم برای اخذ رأی کافی
 نیست همان طور که گفته شد برای کفایت
 مذاکرات اعلام رأی می فرود برای جلسه
 دیگر و دو لایحه دیگر هم برای جلسه
 بعد هست یکی لایحه قرضه ۲۵ میلیون
 دلار است و یکی هم اعتبار ۲۰ میلیون
 ریال برای دفع سن فعلا جلسه را ختم می -
 کنیم جلسه آئینده روز سه شنبه خواهد
 بود .
 (مجلس بیست دقیقه بعد از
 ظهر ختم شد)
رئیس مجلس شورای ملی - رضا حکمت

فرمان هیابونی راجع باجری قانون
 وزارت

مربوط به اعطای یکدرجه بالاتر باسنان
 و درجه داران و سربازان شهید و قانون
 مزبور که بتصویب مجلسین شورای ملی و وسنا
 رسیده است ذیلا ابلاغ میگردد:
بنا تأییدات خداوند متعال
ما
پهلوی شاهنشاه ایران
 محل صحنه مبارک
 نظر باصل بیست و هفتم متمم قانون
 اساسی مقرر میداریم
 ماده اول - قانون مربوط باعطای
 یکدرجه بالاتر باسنان و درجه داران و
 سربازان شهید که در جلسه سوم تیر ماه
 یکهزار و سیصد و سی به تصویب مجلسین
 سنا و شورای ملی رسیده و منضم باین دستخط
 است بموقع اجرا گذاشته شود .
 ماده دوم - هیئت دولت مأمور اجرائی
 این قانون هستند .
 بتاریخ ۱۰ مرداد ماه ۱۳۲۰
طرح قانونی مربوط به
تعیین تکلیف اوراق
مکشوفه در شرکت نفت سابق
 ماده واحده - اوراقی که از شرکت
 سابق نفت بدست آمده است باید کلا در
 اختیار کمیسیون منتخب از طرف آقای
 نخست وزیر مرکب از دادستان کل و شش
 نفر از نمایندگان مجلسین قرار گیرد و
 دادستان کل مکلف است ظرف یکماه با
 حضور هیأت مزبور با اوراق مکشوفه مراجعه
 و آنچه متعلق باقانون مجازات عمومی است
 بوسیله دادبا ران دیوان کشور که در این مورد
 کلیه اختیارات قضات تحقیق را دارند به
 معاکم عمومی مراجعه نمایند و آنچه جرم
 نیست ولی دلیل ارتباط نامشروع ایرانیان
 با شرکت سابق نفت است بوسیله وزیر
 دادگستری در جلسه علنی مجلس سنا و
 مجلس شورای ملی اعلام خواهد شد
 طرح قانونی مزبور در جلسه ۴شنبه
 ۲ مردادماه یکهزار و سیصد و سی بتصویب
 مجلس سنا رسید
 رئیس مجلس سنا - سید حسن تقی زاده
 اصل فرمان هیابونی و قانون در دفتر
 نخست وزیر است
 ۵۳۰۰۲
 نخست وزیر
 شماره ۱۳۰۴۶
 وزارت

مربوط به اعطای یکدرجه بالاتر باسنان
 و درجه داران و سربازان شهید و قانون
 مزبور که بتصویب مجلسین شورای ملی و وسنا
 رسیده است ذیلا ابلاغ میگردد:
بنا تأییدات خداوند متعال
ما
پهلوی شاهنشاه ایران
 محل صحنه مبارک
 نظر باصل بیست و هفتم متمم قانون
 اساسی مقرر میداریم
 ماده اول - قانون مربوط باعطای
 یکدرجه بالاتر باسنان و درجه داران و
 سربازان شهید که در جلسه سوم تیر ماه
 یکهزار و سیصد و سی به تصویب مجلسین
 سنا و شورای ملی رسیده و منضم باین دستخط
 است بموقع اجرا گذاشته شود .
 ماده دوم - هیئت دولت مأمور اجرائی
 این قانون هستند .
 بتاریخ ۸ مرداد ماه ۱۳۲۰
قانون مربوط به اعطای
یکدرجه بالاتر باسنان
و درجه داران و سربازان
شهید
 ماده واحده - افسران و درجه داران
 و سربازان کادر ثابت ارتش و همردیفان
 آنان و سایر کارمندان ارتش که از سوم
 شهریور ماه ۱۳۲۰ بنسبت انجام وظیفه
 بهر نحو در وقایع عملیات جنگی مقتول و
 با معذور شده یا بشوند شهید تلقی شده و
 یکروز قبل از شهادت باحفاظ شدت درجه
 فعلی به میزان بعد از سال ۱۳۲۴ یکدرجه
 و یارتیه بالا مفتخر خواهند شد . مستری
 وراث قانونی این شهدا طبق حقوق و
 مزایای درجه یارتیه اعطائی (بمیزان حقوق
 و مزایای فعلی افسران و درجه داران و سربازان
 کادر ثابت ارتش و همردیفان آنان و سایر
 کارمندان ارتش) از تاریخ تصویب این
 قانون قابل پرداخت میباشد .
 تبصره - افسران و یاریه داران و افراد
 زانند امری و شهربانی که در واقعه شهریور
 ۱۳۲۰ وغائله آذربایجان شهید شده اند
 مشمول ماده فوق هستند وظیفه مأمورین
 شهربانی از صندوق قعاهد کشوری پرداخته
 خواهد شد .
 این قانون که مشتمل بر ماده واحده
 است در جلسه يك شنبه سوم مردادماه
 یکهزار و سیصد و سی بتصویب مجلس
 شورای ملی رسید .
 رئیس مجلس شورای ملی - رضا حکمت
 اصل فرمان هیابونی و قانون در دفتر
 نخست وزیر است
 ۵۲۹۹ م
 نخست وزیر

مربور و بالتبجه هم موقیت قانونی تقاضای
 آندولت در اقدامات تأمینه خواسته شده
 است یا نه - در صورتی که خواسته شده
 است عقیده قضائی مشارالیه را در مسائل
 مذکورّه توضیح فرمایند . جواد عامری
سوال نمایندگان
 ریاست محترم مجلس شورای ملی
 خواهشمندم بجنابان آقایان وزیر
 کشور و وزیر امور خارجه اطلاع دهید که
 هر چه زودتر برای پاسخ سؤال زیر در
 مجلس حاضر شوند .
 بانو شمس الملوك قر کرلو از طرف
 خانواده فتح السلطنه قر کرلو نامه ای
 بانجناب نوشته و اظهار میدارد که پدر
 ایشان را مدت ده سال است انگلیسها
 دستگیر نموده و مدتها بود از ایشان خبر
 نداشتند تا اینکه اخیراً مستحضر شدند که
 در یکی از نقاط بد آب و هوای افریقای
 جنوبی محبوس میباشد در صورتی که
 محبوسین سیاسی هم بعد از جنگ آزاد
 شده اند و علت توقیف این شخص معلوم
 نیست متعلق با کدام قانون و مقررات میباشد؟
 عباس اسلامی
 ریاست محترم مجلس شورای ملی
 ساختمان سیلوی اهواز با چند میلیون
 ریال خرج مدتی است خانه یافته و سی و
 پنج هزار تن ظرفیت دارد ولی بواسطه
 نصب نشدن ماشینهای تهویه و سایر دستگاه
 های فنی مطلقاً از آن استفاده نمی شود .
 خواهشمندم است بجناب آقای وزیر دارائی
 اطلاع فرمائید برای جواب این سؤال در
 مجلس شورای ملی حاضر شوند که برای
 تکمیل سیلوی اهواز چه اقدامات عاجلی
 در نظر دارند؟
 فرهودی
 مقام محترم ریاست مجلس شورای ملی
 چون نسبت بتقاضای دولت انگلستان
 از دیوان دادگستری لایحه در خصوص
 اقدامات تأمینه که در تاریخ دوم تیر ماه
 بدولت ایران ابلاغ و در سوم تیر ماه که
 کمیسیون قضائی برای تهیه پاسخ آن
 تشکیل یافت و بنده نیز بر حسب دعوت
 جناب آقای نخست وزیر افتخار حضور و
 شرکت در آن جلسه را داشتم بعد از تهیه
 زمینه جواب کمیسیون را عقیده بر این شد
 که قبل از تسلیم جواب بدقتر دیوان
 دادگستری عقیده پرفسور ژیدل که سابقاً
 هم بایران دعوت و مطالباتی در موضوع
 نفت کرده بود خواسته شود و بنده تا این
 تاریخ اطلاعی از نظریه ایشان حاصل
 نکرده ام تمنی میکنم بجناب آقای وزیر
 امور خارجه اطلاع بدهند برای روشن شدن
 قضیه بشئالات زیر در جلسه مجلس شورای
 ملی پاسخ فرمایند .
 ۱ - آیا نظر پرفسور ژیدل در
 خصوص عدم صلاحیت دیوان دادگستری
 بین المللی لایحه و عدم صلاحیت دست دولت
 انگلستان در اقدام چنین دعوای دیوان

مربور و بالتبجه هم موقیت قانونی تقاضای
 آندولت در اقدامات تأمینه خواسته شده
 است یا نه - در صورتی که خواسته شده
 است عقیده قضائی مشارالیه را در مسائل
 مذکورّه توضیح فرمایند . جواد عامری
اخبار مجلس
 گزارش از کمیسیون بودجه به
 مجلس شورای ملی
 لایحه پیشنهادی دولت تحت شماره
 ۱۳۴۴ راجع بتحصیل ۲۵ میلیون دلار
 اعتبار از بانک صادرات و واردات واشنگتن
 برای تأمین هزینه طرح های کشاورزی و
 راه سازی و سایر امور عمرانی مندرج در
 قانون برنامه هفت ساله در کمیسیون بودجه
 مطرح باتوضیحات مفصلی که آقایان وزیر
 دارائی - وزیر کشاورزی - معاون وزارت
 راه - مدیر عامل سازمان برنامه در لزوم
 تحصیل این اعتبار بیان نمودند کمیسیون
 بودجه با مفاد پیشنهادی دولت موافقت و با
 جزئی اصلاحی ماده واحده تصویب گردیده
 اینک گزارش آن تقدیم مجلس شورای
 ملی میشود :
 ماده واحده - بدولت اجازه داده
 میشود برای تأمین هزینه اجرایی طرحهای
 کشاورزی و صنایع وابسته بکشاورزی و
 راه سازی و سایر طرحهای عمرانی مندرج
 در قانون برنامه هفت ساله معادل بیست و
 پنج میلیون دلار از بانک صادرات و واردات
 واشنگتن تحصیل اعتبار نماید که حدا کثر
 بهره آن در سال ازمه ونیم درصد تجاوز
 نکند . شرایط استفاده از این اعتبار بموجب
 قرار دادی خواهد بود که با پیشنهاد دولت
 بتصویب کمیسیونهای بودجه و خارجه رسیده
 باشد . دولت مجاز است قرار داد تحصیل
 این اعتبار را پس از تصویب کمیسیونهای
 مزبوره با بانک صادرات و واردات واشنگتن
 امضاء و مبادله نماید و مفاد آن تمهید قانونی
 دولت خواهد بود .
 تبصره - دولت مجاز است بدون
 رعایت تشریفات مناقصه ماشین آلات و
 ادوات و مواد مورد لزوم را با استفاده از
 اعتبار فوق خریداری نماید .
 مخبر کمیسیون بودجه - فرهودی
 گزارش از کمیسیون امور خارجه
 بمجلس شورای ملی
 کمیسیون امور خارجه لایحه شماره
 ۱۳۴۴ راجع بتحصیل اعتبار از
 بانک صادرات و واردات امریکارا بحضور
 نمایندگان دولت مطرح نموده باتوضیحاتی
 که از طرف نمایندگان دولت داده شد
 با اساس این لایحه از نظر سیاسی موافقت

نموده و اینکه گزارش آنرا تقدیم مجلس شورای ملی می نماید.

از طرف مخبر کمیسیون امور خارجه حبيب پناهی

گزارش از کمیسیون امور خارجه

بمجلس شورای ملی

کمیسیون امور خارجه در جلسه پنج شنبه ۱۲ بهمن ماه ۱۳۲۹ با حضور آقای وزیر امور خارجه بلاجه دولت مربوط به اجازه الحاق دولت ایران بمقررات کنسره پستی بین المللی منقده در پاریس که در دوره گذشته در کمیسیون های امور خارجه و پست و تلگراف رسیدگی و گزارش آن بمجلس شورای ملی تقدیم گردیده بود ولی بعلمت انتضای دوره یازدهم طرح آن در مجلس میسر نگردیده و در دوره شانزدهم بنا بقاضای دولت لایحه مزبور مجدداً به جریان گذاشته شده بود شورفرار گرفته و در نتیجه ماده واحده پیشنهادی بمنصوب و اینکه گزارش آنرا جهت تأیید تقدیم بمجلس شورای ملی می نماید.

مخبر کمیسیون امور خارجه ناصر ذوالفقاری

گزارش از کمیسیون فرهنگ

بمجلس شورای ملی

کمیسیون فرهنگ لایحه شماره ۶۴۴ دولت راجع به هشت میلیون ریال اعتبار برای ساختمان آرامگاه و پذیرائی جشن هزاره حکیم ابوعلی سینا با حضور آقای وزیر فرهنگ مطرح نموده با توضیحاتی که آقای وزیر فرهنگ بیان نمودند ماده واحده شرح زیر تصویب و اینکه گزارش آنرا تقدیم مجلس شورای ملی می نماید.

مجلس شورای ملی می نماید

ماده واحده - دولت راجع به هشت میلیون ریال اعتبار برای ساختمان آرامگاه و پذیرائی جشن هزاره حکیم ابوعلی سینا با حضور آقای وزیر فرهنگ مطرح نموده با توضیحاتی که آقای وزیر فرهنگ بیان نمودند ماده واحده شرح زیر تصویب و اینکه گزارش آنرا تقدیم مجلس شورای ملی می نماید.

مجلس شورای ملی می نماید

ماده واحده - دولت راجع به هشت میلیون ریال اعتبار برای ساختمان آرامگاه و پذیرائی جشن هزاره حکیم ابوعلی سینا با حضور آقای وزیر فرهنگ مطرح نموده با توضیحاتی که آقای وزیر فرهنگ بیان نمودند ماده واحده شرح زیر تصویب و اینکه گزارش آنرا تقدیم مجلس شورای ملی می نماید.

دولت را بشرح زیر اصلاح و اینکه گزارش آنرا تقدیم مجلس شورای ملی می نماید.

ماده واحده - دولت مکلف است مبلغ هشت میلیون ریال از محل درآمد جاری کشور بشرح زیر برای تکمیل ساختمان آرامگاه و تهیه مقدمات و مراسم جشن هزاره حکیم ابوعلی ابن سینا تأمین و پرداخت نماید. دوره عمل این اعتبار تا آخر سال ۱۳۳۱ ادامه خواهد داشت

۱ - برای تکمیل ساختمان آرامگاه سه میلیون ریال بتوسط انجمن آثار ملی بانظارت وزارت فرهنگ

۲ - برای تهیه مقدمات و مراسم جشن و پذیرائی بتوسط وزارت فرهنگ پنج میلیون ریال

مخبر کمیسیون بودجه - فرهودی

گزارش از کمیسیون پست و تلگراف

بمجلس شورای ملی

کمیسیون پست و تلگراف لایحه اجازه الحاق دولت ایران بمقررات کنسره پستی بین المللی منقده در پاریس را که دولت فعلی تقاضای آنرا نموده با حضور آقای وزیر پست و تلگراف مورد شور و معالجه قرار داده بالنتیجه ماده واحده پیشنهادی را که بشرح زیر میباشد تصویب و اینکه برای تأیید مجلس شورای ملی گزارش آنرا تقدیم میدارد.

ماده واحده - مجلس شورای ملی قرارداد پستی عمومی و موافقت نامه منقده میان سازمان ملل متفق واتحاد پستی عمومی که جزو آنست و مقاله نامه راجع باامانات پستی و مقاله نامه راجع براسلات و جبه هائی که قیمت آن اظهار شده است و مقاله نامه راجع بیرواتی پستی و آئین نامه ها و پروتکل های نهائی ضمیمه آنها را که در تاریخ ۵ ژوئیه ۱۹۲۷ مطابق ۱۳۲۶ تیرماه ۱۳۲۶ در دوازدهمین کنفرانس پستی عمومی منقده در پاریس باصفا رسیده است بشرح ذیل تصویب می نماید.

۱ - قرارداد پستی عمومی دارای ۷۴ ماده و پروتکل نهائی آن دارای ۱۷ ماده و اظهاریه آخر آن و موافقت نامه منقده میان سازمان ملل متفق واتحاد پستی عمومی دارای ۱۶ ماده و آئین نامه اجرای قرار داد دارای ۸۴ ماده و مقررات راجع بعمل مراسلات هوائی دارای ۲۲ ماده و پروتکل نهائی دارای ۳ ماده.

۲ - مقاله نامه راجع براسلات و جبه هائی که قیمت آن اظهار شده است دارای ۲۹ ماده و پروتکل نهائی آن دارای ۲ ماده و آئین نامه اجرای آن دارای ۱۶ ماده.

۳ - مقاله نامه راجع باامانات پستی دارای ۵۰ ماده و پروتکل نهائی آن دارای ۱۱ ماده و آئین نامه اجرای آن پستی دارای ۴ ماده و مقررات راجع بعمل امانات پستی دارای ۲۱ ماده و پروتکل

نهائی آن دارای یک ماده است - مقاله نامه راجع براسلات پستی دارای ۴۰ ماده و آئین نامه اجرای آن دارای ۴ ماده است

مخبر کمیسیون پست و تلگراف - مهدی ارباب شماره ۷ بتاريخ ۶ مردادماه ۱۳۳۰

گزارش از کمیسیون بودجه بمجلس شورای ملی

لایحه شماره ۱۸۶۹۹ دولت راجع به برنامه راه سازی که پس از طرح در مجلس شورای ملی مجدداً بکمیسیون های مربوطه ارجاع گردید در جلسات متعدد کمیسیون بودجه باحضور آقای وزیر راه مطرح و بعنوان برنامه ده ساله راه سازی ماده واحده پیشنهادی بشرح زیر اصلاح و اینکه گزارش آنرا تقدیم مجلس شورای ملی می نماید:

ماده واحده - وزارت راه اجازه داده میشود برای تکمیل خطوط اصلی کشور و اسفالت آنها در حدود ۱۲۵۰۰ کیلو متر و نگاهداری و اصلاح سایر راه های موجوده و تکمیل ساختمان راه های نیمه تمام واحداث راه های جدید در ظرف ده سال از محل اعتبارات منقده در بودجه کشور و درآمد مخصوص اسفالت که سالانه در حدود مبلغ سیصد و نود میلیون ریال بیش بینی میشود برطبق برنامه ضمیمه و بقراردیل اقدام نماید:

فصل ۱ - تکمیل ساختمان و اسفالت نمودن در حدود ۱۲۵۰۰ کیلو متر خطوط اصلی کشور بشرح ذیل:

۱ - تهران - اصفهان - انجان - طالقونچه - شهرضا - شیراز - بوشهر

۲ - تهران - مشهد - سرحد افغان (کانال کله)

۳ - تهران - تبریز - سرحد ترکیه (بازرگان)

۴ - تاکستان - همدان - کرمانشاه - خسروی

۵ - قم - اراک - ملایر - بروجرد - خرم آباد - اهواز - خرمشهر - ۹۰۰ کیلومتر

۶ - قزوین - رشت - پهلوی - راه کلهر بندرشاه بابل - آمل - تهران (راه اهراز) ۱۱۵۰ کیلومتر

۷ - بندرشاه - گرگان - شاهرود - همدان

۸ - قم - کاشان - یزد - کرمان - سرجان - بندرعباس ۱۴۴۰ کیلومتر

۹ - کرمان - زاهدان ۵۲۰ کیلومتر

۱۰ - مشهد - بیرجند - زاهدان - چابهار ۱۶۸۰ کیلومتر

۱۱ - کارزون - نهبندان - بهجان - اهواز

۱۲ - شیراز - فسا - جهرم - لار - بندر لنگه ۶۷۰ کیلومتر

۱۳ - فسا - اصطهبانات - نیریز - سرجان ۲۲۰ کیلومتر

۱۴ - همدان - ملایر - سنندج - سبز - مهاباد - رضایه - شاهپور - خوی

۱۵ - حیدرآباد - خانه - مرز عراق ۸۰ کیلو متر

۱۶ - رضایه - بند (مرز ترکیه) ۳۰ کیلو متر

۱۷ - ملایر - اهترنجان - نهارند - کنگاور ۹۰ کیلو متر

۱۸ - نگاهداری و اصلاح راه های موجود کشور بوسیله وسائل مکانیکی

بند ۲ - تکمیل ساختمان راه های نیمه تمام واحداث راه های جدید بشرح ذیل:

۱ - خرم آباد - هرمین - بیستون - مشیران

۲ - میانه - هروآباد - اردبیل - مشکین

۳ - تبریز - اهر - مشیران - اصلاندوز

۴ - هروآباد - اسالم (بندر پهلوی)

۵ - زنجان - بیجار - همدان

۶ - بیجار - دیوان دره (راه سنندج - سبز)

۷ - کرج - جوقین - رباط کریم

۸ - شیراز - فیروز آباد - بندر عباس

۹ - شهرضا - بروجرد - میمند - پادنا - تل خسروی

۱۰ - اتصال کرمان بفارس از طریق رفسنجان

شهر بابک - قادرآباد

۱۱ کرمان - راور - دیهوک و اتصال براه مشهد بیرجند

۱۲ - بم - جیرفت - میناب - بندر عباس

۱۳ - کرمان - بهم - ریگان - کاروان در (راه خاش - ایرانشهر)

۱۴ - مشهد - سرخس

۱۵ - سلطان آباد - قوچان - باجگیران

۱۶ - مشهد - قوچان (از طریق فاروج) (بجنورد - نردین - کیند - پهلوی دژ بندر شاه

۱۷ - تهران - ساوه - نوبران - کورجیان - همدان

۱۸ - کاشان - نراق - دلجان - خمین - الیکو دژ

۱۹ - اصفهان - ازنا - درود - چالان - چولان

۲۰ - رشت - فومن - اردجان - بندرپهلوی - چهاو فریضه از کیور چال تا آب کنار

۲۱ - اصفهان - اهواز

۲۲ - اراک - خمین - دامنه

در بندهای یک و دوفوق الذکر فراهم شد در حدود اعتبار موجود بتکمیل ساختمان راه های نیمه تمام و احداث راه های جدید منظوره در بند ۳ اقدام خواهد شد بطوری که پس از مدت ده سال راه های مزبور بشکل راه شوسه در آمده و برای اسفالتکاری مهیا باشد

تبصره ۳ - علاوه بر مبلغ سیصد و نود میلیون ریال اعتبار مذکور در بالا هر مبلغ سالیانه اعتبار اضافی در اختیارت وزارت راه گذاشته شود برای تکمیل راه های اصلی و ساختمان راه های نیمه تمام واحداث راه های جدید مصرف خواهد شد و نیز هر مبلغ از سازمان برنامه برای راه سازی بر طبق قانون مربوطه تخصیص داده شود بصرف عملیات بندهای سه گانه فوق خواهد رسید

تبصره ۴ - برای این که عملیات ساختمانی بموقع انجام و اعتبارات موجوده در فصل مناسب حداکثر استفاده بعمل آید وزارت راه مجاز خواهد بود در موافقتی که از لحاظ تصویب بودجه و اعتبارات کشور تحصیل اعتبار لازم میسر نباشد مبلغ مورد نیاز را تا حد اکثر نصف اعتبارات سالانه برای تا آخر سال مالی از بانک ملی ایران با موافقت قبلی وزارت دارائی استقراری و متدرجاً از محل اعتبارات مصوب اصلاحاً و فرغاً مستهلك نماید

مخبر کمیسیون بودجه - فرهودی

شماره ۱

تاریخ ۸ مرداد ۱۳۳۰

گزارش از کمیسیون راه بمجلس شورای ملی

کمیسیون راه برنامه ده ساله راه سازی را که از مجلس شورای ملی تصویب شده بود با حضور آقای وزیر راه مطرح نموده پس از مذاکره کراتی گزارش کمیسیون بودجه مورد موافقت واقع و اینکه گزارش آنرا تقدیم مجلس شورای ملی می نماید

مخبر کمیسیون راه کهید

شماره ۱۰۷۸ مورخه ۹ مرداد ۱۳۳۰

مجلس شورای ملی

طبق ماده ۹ مصوب اردیبهشت ۱۳۲۰ گزارش عملیات هیئت مهتلط نظارت در اجرای قانون ملی شدن صنعت نفت را بشبهه تقدیم و طبق دلائل مندرجه در همین گزارش خواهشمند است مدت اختیارات هیئت مزبور را برای سه ماه دیگر از تاریخ تصویب تمدید فرمائید

نهم مرداد ماه ۱۳۳۰ مخبر هیئت مهتلط دکتر عبداله ماضی

۲۲ - اصفهان - نظنز

۲۳ - کاشمر - نیشابور

۲۴ - مرغه - قرقه قاج - میانه

۲۵ - نور - چامسان - آمل

۲۶ - نور - الیکا (دشت نظیر)

۲۷ - راه نهارند - نورآباد لرستان

۲۸ - راه چهار دانگه و دودانگه

۲۹ - تبریز - بستان آباد - سراب

۳۰ - اردبیل (دوز دوزان - آلان براغوش)

۳۱ - تبریز - صوفیان - تسوج - خرفخانه

۳۲ - مرند - نوز

۳۳ - شاه آباد - هرمین - کهره - (هلجان)

۳۴ - رودبار - الموت - قزوین - زهرا

۳۵ - راه درودزن

۳۶ - اصطهبانات - ایچ - داراب - کهمک

۳۷ - کرج - مرغان - دلیان

۳۸ - راور

۳۹ - تربت حیدریه - خواف - طیبات

۴۰ - سبزوار - جوبن

۴۱ - یزد - طبس

۴۲ - دیدکان - بوئنا - یزد

۴۳ - خرمشهر - شادکان اهواز

۴۴ - اصفهان - کردنه - خ - چهارمحال

شهرکرد

۴۵ - راه ساحلی از بندر بوشهر بچابهار

۴۶ - مهاباد - میاندوآب - مرغه - آذربایجان

شهر - تبریز

۴۷ - سقز - باه

۴۸ - دزفول - شوشتر - در خزینه اهواز

۴۹ - همدان - سنندج

۵۰ - تهران - گلشاه - عوض - اشتهارد - تاکستان

۵۱ - سورمق - ابرقو - یزد

۵۲ - شهرضا - جرقویه - یزد

۵۳ - سرجان - شهر بابک - به راه کرمان یزد

۵۴ - دشت نظیر - چالوس

۵۵ - شس - دمک - شهر بابک

۵۶ - شیراز اردکان - نهبندان

۵۷ - تویسرکان - سرکان

۵۸ - قزوین - همدان - لاهijan

۵۹ - زنجان - ماسوله - فومن

گلبصر ۱۵ - عملیات بند افوق الذکر در مراکز هر استان شروع و در حدود سالی ۱۱۰ کیلومتر در هر یک از استان های ده گانه اسفالت خواهد شد و از شهر طهران در هر سال در حدود ۱۰۰ کیلومتر بطرف مرکز مختلفه استان های ده گانه اسفاله خواهد شد

تبصره ۴ - پس از آنکه اعتبارات کف و وسائل لازم برای انجام عملیات منظور

گزارش از کمیسیون هیئت مهتلط بمجلس شورای ملی

شماره ۱

تاریخ ۹ مرداد ۱۳۳۰

بطوریکه خاطر شریف آقایان معتمد متحضرات بموجب قانون طرز اجرای ملی شدن صنعت نفت مورخ نهم اردیبهشت ماه ۱۳۳۰ لازم بود هیئت مهتلط مرکب از پنج نفر از نمایندگان مجلس سنا و پنج نفر از نمایندگان مجلس شورای ملی بانتخاب هر یک از مجلسین بانضمام وزیر دارائی یا قائم مقام او تشکیل شود تا بمسئولیت قانون نظارت اجرای قانون ملی شدن راه بنده بگیرد. از طرف مجلس سنا در تاریخ ۱۸ اردیبهشت ماه آقایان: بیات و سروری و دکتر شفق و دکتر متین دفتری و نجم واز طرف مجلس شورای ملی در تاریخ ۲۲ همان ماه آقایان: اردلان و دکتر شایگان و اللهیاری صالح و دکتر ماضی و مکی: ای این منظور انتخاب و تعیین شدند و اولین جلسه هیئت مهتلط با حضور آقای مهندس حبیبی که بعنوان قائم مقام وزارت دارائی معرفی شده بودند در همان روز ۲۲ اردیبهشت انعقاد یافت و با اتفاق آراء جناب آقایان الهیاری صالح را بریاست و اردلان را بنیای ریاست و حسین مکی را بنیاست منشی انتخاب و شروع بکار نمودند هیئت مهتلط در تمام این مدت با استنای ایام تعطیلات هفته و ایام اعیای ماه مبارک هر روز جلسات مرتب منعقد ساخته و اوقاتی در روز و جلسه تشکیل داده و بواسطه مقرره پرداخته و بعد از در تمام موارد حسن نیت و حسن وحدت در بین اعضاء وجود داشته است اینک چون بموجب ماده نهم قانون مذکور در فوق هیئت مهتلط ملزم است در ظرف سه ماه از تاریخ تصویب قانون بکار خود خانه دهد و گزارش عملیات خود را طبق ماده ۸ تقدیم دارد میادرس بهرین این گزارش مختصر می نماید گزارش مفصل و مستدل بانضمام اسناد و مدارک متعاقباً تقدیم خواهد شد

در افتتاح جلسه اول جناب آقای نضت وزیر شخصاً در جلسه حاضر شدند و بیاناتی جامع در باب لزوم همکاری و اصول و مبانی کار ایراد فرمودند و در وظایف اساسی هیئت همکاری با دولت مذاکره کراتی در حضور معظمله بعمل آمد و طبق خواهش ایشان فرار شد هیئت مهتلط گذشته از اعمال حق نظارت در کلیه امور و تصدیقات مربوط به نفت در هر مورد نظریات مشورتی هم اظهار دارد و مراجعات دولت را از این لحاظ مورد مطالعه قرار دهد

قانون نهم اردیبهشت ماه وظائف اساسی هیئت مهتلط را بوجه ذیل تعیین کرده است:

۱ - نظارت در خلق و بدو اشرکت سابق نفت انگلیس و ایران.

۲ - نظارت در رسیدگی دولت بمطالبات و دعاوی دولت و هر کت.

۳ - نظارت در رسیدگی بحساب درآمد نفت از تاریخ ۲۹ اسفند ماه ۱۳۲۹ و در امور بهره برداری تا تعیین هیئت عامه.

۴ - تهیه اسنادنامه هر حرکت ملی نفت ایران.

۵ - تهیه آیین نامه فرستادن محصول بقارج برای فرا گرفتن رشته های مختلف مربوط بصنایع نفت

۶ - تهیه و تقدیم پیشنهاد های لازم بمجلسین.

چون موضوع خلق یه مقدم به تمام عملیات دیگر بود و بموجب ماده ۲ قانون لازم بود بلا فاصله تحقق پیدا کنند لذا هیئت مهتلط با الطبع اولین جلسات خود را مصروف بحث در این مهم کرد و در پیدا نمودن طرق عملی آن تعیین طرز نظارت خود بپایان رسانید و مطالبات لازم پرداخته خلاصه آن حکم بمرض خواهد رسید و تمام با این مطالعات هیئت مهتلط از طرفی بحکم وظیفه کلی که داشت و از طرفی بموجب اینکه دولت همکاری مستر و نظر مشورتی هیئت را در کلیه امور مربوط به نفت تقاضا میکرد مقتضی دید در ضمن عمل نظارت در اجرای قانون و پرداختن تکلیفات و اصول یک سلسله پیش بینی های لازم مقتضای تعیین و بدوایت تقدیم دارد و نیز در مسائل و امور جاری اظهار نظر کند و درین حال مطالباتی بعمل آورد بنابر این فعالیت هیئت بیشتر معطوف باین قسمت یعنی پیش بینی های مقتضای امور و مسائل جاری و مطالبات و مسائل و اصول مربوط به اجرای ملی کردن نفت بوده است

پیش بینی های مقتضای مذاکرات لازم تدوین و بدوایت تسلیم شد

۱ - اداره مربوط بامور نفت و وزارت دارائی توسعه و تکمیل و کلیه امور راجع به نفت در آنجا تمرکز داده شود و مسائل اصولی و امور جاری بلا انقطاع در آنجا بکار کنند

الف - کمیسیون حقوقی برای پیش بینی های لازم حقوقی و معا کاتی و تهیه کلیه اسناد و مدارک

ب - کمیسیون فنی برای مطالعات جهات فنی صناعت نفت در ایران و پیش بینی مشکلات گوناگون و تهیه انواع وسائل علمی

ج - کمیسیون مالی بنظور تهیه اسناد و مدارک مربوط بر سه گانه بحسابات شرکت سابق نفت در ضمن تذکر داده شد که اعضاء کمیسیون های مذکور در هر موضوع

با منظور داشتن صلاحیت و سابق از کارمندان بصیر و خبره دولت انتخاب شوند و در صورت لزوم برای مشاوره های حقوقی از علمای حقوق ممالک بی طرف خارجی استفاده بعمل آید و بیک محاسب زبردست و بیک خبره عالی مقام در امور عدومی نفت از ممالک مذکور برای همکاری با کسبیون محاسبات استخدام شوند

۲ - دولت دستگاه تبلیغات صحیح و مرتبی در داخله و خارجه برای توضح و بیان دهای و دلایل ایران بر پا دارد و در این حال هیئت مختلط اداره نفت وزارت دارائی و کمیسیونها را مدام جریان اخبار و اطلاعات لازم بگذارد

۳ - دستورهای لازم برای تثبیت امنیت و آرامش کامل در خوزستان و کلیه نقاط نفت خیز جنوب صادر شود

۴ - برای تأمین هر گونه وسائل حفاظت مؤسسات نفت جنوب اهتمام کامل بعمل آید

۵ - پیش بینی های لازم مالی و سیاسی و انتظاماتی برای موقع تعطیل محتمل و موقت صناعت نفت و بیکاری کارگران و کارمندان و مسائل پیش آمدهای احتمالی دیگر بعمل آید

باید تکرار داده شود که خود هیئت مختلط هم مستقیماً سوکسیونهای قضائی و فنی مرکب از اعضای معتمد دادگستری و قضات و حقوق دانان میرز و مهندسین معرب تشکیل داده و از نظریات آنان استفاده کرده است و در اینه موقع لازم است از همکاری و مساعی آنان سپاسگذاری بعمل آید

هابه احتیاج به ذکر نباشد که هیئت باوجود تراکم اشغال از تشکیل دفتر و آفرین و صرفه جوئی کرده و کلیه امور به حکم وظیفه افتخاری بعهده خود اعضاء هیئت بوده و تمام کارهای مربوط بصورت جلسات و دفتر و ماشین نویسی بعهده دفتر یعنی آقایان فضل الله وجدی و محمد علی مشایخ از کارمندان مجلس و یک نفر مشایخ نویس از وزارت دارائی بوده است

جناب آقای نخست وزیر هم با وجود اشتغالات زیاد ادعای همواره با هیئت مختلط همکاری فرموده و چندین بار در جلسات خصوصی هیئت شرکت جسته اند

امور و مسائل جاری و مطالبات گذشته از مراتب فوق هیئت مختلط با جنبه مشورت و حق نظارت که داشته با یک رشته امور و مسائل جاری و مراجعات سروکار پیدا نموده و در هر یک از آنها مذاکره و اتخاذ نظر با تصمیم کرده نتیجه را بر اجاع مربوطه ارجاع نموده و در ضمن مطالباتی هم در پیروان مسئله نفت بعمل آورده است اینک شهای از اینگونه

کارها بوجه ذیل بعرض میرسد

۱ - رسیدگی بمراسلات و پیشنهاد های متفرقه که اذ داخل و خارج مربوط به طرز عمل در راه ملی کردن نفت رسیده

۲ - رسیدگی به پیشنهاد های اشخاص یا شرکت های خارجی مربوط بصورت فروش نفت

۳ - رسیدگی بمراسلات و مراجعات هیئت مدیره موقت شرکت ملی نفت ایران

۴ - رسیدگی بمراجعات دولت در باب تدابیر و اقدامات و مهارتات و مذاکرات و نظایر آن

۵ - مطالعه و اظهار نظر در مضاربات و مذاکرات پیامها و مراسلات دولت با ممالک دیگر

۶ - مطالعات در امور ممالکی مانند مکزیک که صناعت نفت خود را ملی کرده اند نیز در باب صناعت نفت و زوتولا و کشورهای متحده و سایر مسائل فنی که توسط آقای مهندس حسینی توضیحات داده شده

۷ - تنظیم مصاحبه های لازم با خبرنگران و تهیه جواب سوالاتی که از ممالک خارج بنامین مختلف فرستاده شده است

موضوع اجرای قانون ملی شدن نفت چنانکه در مقدمه اشارت رفت جلسات اولیه هیئت بطور کلی مصروف مباحثه و مطالعات لازم در طرز شروع بعمل اجرای قانون ملی شدن مطابق قانون ۱۹۹۰ریهشت

ماه ۱۳۳۰ و ادامه آن و دادن نظر مفودتی در این باب بدولت و وجوه مختلف روش کار مورد مذاکره واقع گشته و این امر تاکنون پایه کار هیئت را تشکیل داده است زیرا موضوع اساسی و مبنای کار هیئت بحکم قانون اجرای نظارت و اعمال حق مشورت در باب ملی شدن قانون ملی شدن است بعد از اقدامات و توصیه های قدماتی که خلاصه آن مروض اقتضای هیئت گشت و بالطبع در اولین وهله مواجه با مستقیماً وارد بحث در عملی کردن قانون گشت و بالطبع در اولین وهله مواجه با

بعد از مذاکرات مفصل چنین بنظر رسید که برای تحویل زمامداری شرکت هیئتی سه نفری بنام هیئت مدیره موقت از اشخاصیکه بنظر هیئت ذیصلاحیت تشخیص داده میشود تعیین و باین سمت بدولت پیشنهاد شود در انتخاب آنان از میان حدود سی نفر از سر شناسان کشور که توسط اعضاء پیشنهاد شده بودند قرار خصوصی هیئت شرکت جسته اند

امور و مسائل جاری و مطالبات گذشته از مراتب فوق هیئت مختلط با جنبه مشورت و حق نظارت که داشته با یک رشته امور و مسائل جاری و مراجعات سروکار پیدا نموده و در هر یک از آنها مذاکره و اتخاذ نظر با تصمیم کرده نتیجه را بر اجاع مربوطه ارجاع نموده و در ضمن مطالباتی هم در پیروان مسئله نفت بعمل آورده است اینک شهای از اینگونه

با آن نوزده در نتیجه این روش آقایان محمد بیات دکتر محمود حسابی و محمود نریمان تعیین و بدولت معرفی شدند ولی چون آقای نریمان نپذیرفت و آقای دکتر حسابی استعفا کرد بجای آنان آقایان مهندس بازرگان و دکتر عبدالحمید هلی آبادی تعیین شدند تا بعد از مشاوره در مسائل قدماتی و فراهم آوردن وسائل و تعیین اصول و وظائف و اقدامات که بصورت مواد ششگانه و چهارگانه تنظیم شد بصورت مقصد و برای اجرای مأموریت حرکت نمایند

اینک متن مواد ششگانه و چهارگانه معنوی مقررات راجع به هیئت مدیره موقت و وظائف آنان

مواد ششگانه :

۱ - برای اجرای ماده ۲ قانون اجرای ملی شدن صنعت نفت و اداره موقت شرکت ملی نفت ایران هیئتی مرکب از سه نفر بعنوان هیئت مدیره موقت از طرف دولت انتخاب میشوند که با نظارت هیئت مختلط انجام وظیفه نمایند

۲ - هیئت مزبور دارای کلیه اختیارات لازم برای اداره امور شرکت از اکتشاف و استخراج و تصفیه و توزیع و فروش و بهره برداری خواهد بود

۳ - مادام که اساسنامه شرکت ملی نفت ایران بتصویب نرسیده است ملاک عمل هیئت مدیره موقت مقررات شرکت سابق نفت (جز آنچه با قانون ملی شدن صنعت نفت منازعت داشته باشد) میباشد

۴ - کارشناسان و کارمندان و کارگران ایرانی و خارجه که در شرکت سابق نفت و کارکنان بخدمت خود باقی و از این تاریخ کماکان بخدمت هیئت مدیره موقت قرار داده شود مستخدم شرکت ملی نفت ایران شناخته می شوند

۵ - هیئت مدیره موقت باید نهایت دقت و سعی را در اجرای برنامه های موجود و افزایش محصولات نفتی بعمل آورد بطوری که میزان استخراج و بهره برداری از میزان فعلی بیشتر شود

۶ - برای اینکه نرخ عادلانه بخواهد تعیین و ضمناً در امر صادرات نفت وقفه و مضیقه ای حاصل نشود هیئت مدیره موقت مکلف است بهض ورود بوزستان اعلامانی در ایران و خارجه منتشر نماید بدینصورت که در ظرف مدت یکماه طبق برنامه موجود شرکت سابق نفت در مقابل اخذ رسیدگی خریداران دولت باقی بماند بگذشت هیئت مدیره موقت مراجعه نموده ترتیب پرداخت قیمت مواد نفتی را که در مدت مذکور برده اند به بند و همچنین برای احراز حقوق مذکور در ماده هفت قانون ۱۹۳۰ریهشت ۱۳۳۰ و ترتیب خرید و فروش نفت در آنیه موافقت هیئت مدیره را جلب نمایند

هیئت مدیره موقت اصول توافق با خریداران را

برای تصویب به هیئت مختلط پیشنهاد خواهد نمود

مواد چهارگانه:

طرح چهارماده راجع بتشکیل هیئت مدیره موقت و وظائف آن

۱ - هیئت مدیره موقت مرکب از آقایان مهندس بازرگان و دکتر هلی آبادی و مهندس بیات بجز در ابلاغ از طرف دولت خوزستان حرکت می نمایند که طبق مواد ششگانه راجع باجراه ماده (۲) قانون مصوب نهم اردیبهشت ۱۳۳۰ با نظارت هیئت مختلط عمل نمایند

۲ - در حکم مأموریت هیئت خلیج فارس که بامضاء جناب آقای نخست وزیر صادر میشود تصریح خواهد گردید که مؤسسات تابع شرکت سابق نفت باید از این تاریخ کلیه دستورالعمل های هیئت مدیره موقت را اجرا نمایند و حکم مزبور و همچنین خبریه هیئت نام برده بلافاصله بوسیله را دیو و مطبوعات منتشر خواهند شد

۳ - در موضوع حقوق و عوارض گمرکی هیئت مدیره موقت نظر خود را با اطلاع دولت میرساند تا دستور مقتضی صادر شود

۴ - هیئت مدیره موقت باید ترتیبی فراهم نماید که در توزیع داخله خلیج وارد نماید

در باب ماده سوم مواد چهارگانه توضیحاً گفته میشود که در بعد از مذاکرات مربوط به خلق بد اقداماتی که فوری و قدماتی بنظر میرسد این بود که با موردین گمرکات ابلاغ خود صدور و ورود کالای مربوطه به شرکت سابق را مطابق مقررات گمرکی کنترل و تابع قوانین گمرکی سازند ولی بعداً مناسب دیده شد آن موضوع هم جزو تکالیف هیئت مدیره موقت قرار داده شود و طرز اقدام بتشخیص آنان و اگذار کرد

هیئت مختلط برای اجرای حق نظارت خود در محل تصمیم گرفت سه نفر از اعضاء خود را بهوزستان بفرستد تا در عملیات اجرایی هیئت مدیره نظارت و با آنان مشاوره و همکاری کنند و برای این منظور آقایان دکتر دقتی و ناصرقلی اردلان و حسین مکی تعیین شدند

در این ضمن هیئت مرتباً در مسائل حقوقی و اصولی کار مطالعه و مشاوره خود را ادامه میداد و نظریاتی تعیین و بدولت ابلاغ میشود و گاهی با خود اعضاء دولت مشاوره و مذاکره میکرد و مخصوصاً مورد مشورت وزارت خارجه واقع میگشت و در مسائلی اتخاذ تصمیم مینمود

اینک اصولی که هیئت در این مورد اتخاذ نموده بطور خلاصه ذکر میشود

۱ - قانون ملی شدن صناعت نفت در ایران حق مسلم ملت ایران و لازم الحاقیت ملی ولایتی است

۲ - قرار داد ۱۹۳۴ گذشته از اینکه در آن موقع بزور و عنف تحصیل شده

است و بالتبویه نافذ نمیتواند باشد بالطبع در مقابل حق حاکمیت ایران کان لم یکن معسوب است

۳ - در احوال این شرکت سابق و دولت ایران دولت انگلستان بعنوان دولت هنوانی برای مداخله ندارد چون دولت ایران با یک شرکت خصوصی طرف است و اگر اختلافی و دعوی باشد باید آمد مرجع صلاحیت داور محاکم داخله و طرفین دعوی دولت ایران و شرکت می توانند باشند نه دولت انگلیس

۴ - در عین مسلم بودن این مراتب هیئت مختلط علاوه داشت کار بهره برداری در سمت مذاکرات نخواهد و هر نوع اهتمام بعمل آید تا کارمندان و کارگران و کارشناسان خارجی بر سر کار خود بمانند حتی با این نظر مورد تشویق شوند نیز بعد از وضع باید بتاسسات شرکت تا آنجا که مخالف با قانون ملی شدن باشد مقررات شرکت سابق کماکان مرعی و مجری گردد چنانکه این تصمیم در مواد ششگانه و چهارگانه مزبور در فوق هم منعکس است

علت تصریح اصول فوق زمره ای بود در اخبار خارجه که دولت انگلستان و شرکت سابق در سددشکایت از ایران در محاکم بین المللی و تقاضای حکمیت هستند مزید این قول نامه مورخ ۱۷ اردیبهشت ماه شرکت سابق بوزارت دارائی و تد کار به ای بود که در ۲۶ اردیبهشت ماه از طرف دولت انگلستان توسط سفیر کبیر ایران در لندن مقرر بهین مضامین و با استناد بقرار داد غیر نافذ ۱۹۳۴ داده شد و مورد مذاکره هیئت مختلط واقع گشت و جواب منفصل تهیه شد ولی چون در عین حال صحبت آمدن هیئتی از طرف شرکت سابق برای مذاکرات بیان آمد دولت باید بدیدها شدن را تقاضا از استعجال در فرستادن جواب خودداری نمود در همین تاریخ بیانیه ای نیز از طرف وزارت خارجه کشور های متحده آمریکا در جراید انتشار یافت که طرفین را دعوت بنذاکرات و حل اختلافات میکرد این پیام هم مورد مطالعه کامل هیئت مختلط واقع گشت و دو جوابیکه توسط وزارت خارجه دو سیم ام اردیبهشت صادر شد اعلام ملی ایران و قانون ملی شدن نفت و انتظارات ملت ایران از ملت آزادیخواه آمریکا توضیح گردید

در خلال این احوال چون لازم بود هیئت مدیره موقت برای اجرای عمل خلق یه از شرکت بست مأموریت حرکت نمایند جناب آقای وزیر دارائی در ملاقاتیکه روز چهارشنبه هفتم خرداد ماه با نماینده شرکت نومو مقاصد دولت در اجرای قانون ابلاغ و ضرب الاجلی برای جلب نظر آن شرکت تعیین کرد و این مذاکره منجر

برای مذاکرات گردید درین بین هیئت مدیره موقت در ۱۵ خرداد و سه روز بعد هیئت نظارت برای عمل بو وظائف خود به اهواز حرکت کردند ضمناً برای اینکه در مقاصد ملت ایران سوء تفاهم روی نهد و انتشارات و اخبار گوناگون خارجی موجب انحراف افکار نگردد مصاحبه ای از طرف رئیس هیئت مختلط در تاریخ دوم خرداد ماه با مطبوعات بعمل آمدو مطالب مربوط بقاصد مشروع ملی ایران ورد اسناد مصادره غیر قانونی اموال متعلق بشرکت سابق و وظائف هیئت مختلط و نبودن خصومت بین دولتین ایران و انگلیس و اهتمام ایران بعد از اعیالی بهره برداری و استفاده از کارمندان خارجی شرکت سابق و حاضر بودن ایرانی بقروش نفت بخیرداران سابق و نظایر این مطالب با تمام وضوح بیان شد بلافاصله جناب آقای نخست وزیر هم آمال ملی ایران را در مصاحبه ای دیگر بیان و مخصوصاً بوضع فقر و فاقه در ایران جلب توجه خاص کردند و حق مسلم ایران را در ملی کردن نفت و نظردولت را نسبت با استفاده از کارمندان خارجی و فراهم آوردن وسائل تشویق آنان یک بار دیگر تصریح فرمودند

بالاخره شرکت سابق حاضر شد هیئتی برای مذاکره با دولت ایران به تهران گسیل دارد و هیئتی تحت ریاست آقای چکن روز ۲۰ خرداد ماه وارد تهران و از فردای آن روز مذاکرات بین طرفین شروع شد و روز سه شنبه ۲۸ خرداد ماه پیشنهاد های شرکت بواسطه هیئت مزبور تقدیم شد ولی پیشنهاد های مذکور از طرف هیئت نمایندگی دولت قابل قبول و قابل تألیف با قوانین ملی شدن تشخیص داده نشد و چون شرط ادامه مذاکرات قبول شدن قوانین ملی شدن و قرار داده شده بود بحکم ضرورت همان شب مذاکرات قطع و دو روز بعد نمایندگان شرکت از تهران حرکت کردند

بجزر انتقال مذاکرات هیئت مدیره موقت که ۱۵ خرداد ماه با اهواز حرکت کرده بودند از طرف دولت مأمور شدند خلق پندرا که شروع کرده بودند بمطابق دستورهای که داده شد توسعه دهند و تکمیل کنند و هیئت مدیره با نظارت را انجام دادند

۱ - هیئت مدیره موقت بمحاربت مرکزی شرکت در خرمشهر انتقال یافته بود زمان امور را بدست گرفت

۲ - بهدیران و کارکنان شرکت سابق احتضار شد تصد اوامر هیئت موقت کار خود را ادامه دهند

۳ - مهندسین ایرانی که به همراهی هیئت

رسنگاه نفت گماشته شدند

۴ - بخیرداران نفت در تعجب اعلان قبل احتضار شد تقاضای خود را به هیئت مدیره موقت تسلیم دارند و در مقابل نفتی که بکشتی ها بار گیری میشود بشرکت ملی نفت ایران رسید بدهند

۵ - اداره گمرکات دستورهای لازم داده شد

۶ - بکارشناسان و کارمندان و کارگران خارجی احتضار شد کار و خدمت خود را ادامه دهند و بدانند در اینه ورت مشمول هر گونه حقوق و مزایا خواهند بود

۷ - کلیه کارمندان و کارگران ایرانی احتضار شد نسبت بخارجان نهایت مهر و محبت را اجرا دارند

۸ - کلیه در آمد حاصله از فروش نفت شرکت ملی ایران بحساب معنوسی در بانک ملی ایران اوشمبات آن گذاشته شد

هیئت مختلط وظیفه خود می داند در این موقع از هیئت محترم اعرامی بجنوب و از مهندسین و مشاورین آنان که بانهایت جدیت و با وجود ناراحتی های فراوان به خدمات مهم خود ادامه دادند و مبدنمده پیمانته قدرشناسی کنند

با این مقدمات از عمل خلق پند انجام شد ولی مدیران و کارکنان انگلیسی به زمام داری هیئت مدیره ایرانی معترض شدند

واز آن طرف هم متصدیان حمل و نقل نفت برای خریداران سابق از دادن رسید که تقاضا میشد خود داری کردند و بالضرورة عملیات بهره برداری نفت دچار اختلال و وقفه شد

در نتیجه این پیش آمد و بنظردر روشن کردن اوضاع و دادن گزارش دو نفر از اعضاء هیئت نظارت یعنی آقایان دکتر متین دقتی و اردلان در تاریخ ۱۲ تیرماه از جنوب بر سر آمدند و توضیحات لازم را دادند و در باب تکمیل خلق پند و پیش بینی های متضتی از آن جمله تأمین کار و زندگی کارگزارانیکه بواسطه خوابیدن تدریجی کار در مؤسسات نفت واقع شدنی بود مذاکرات و مشاورات بعمل آمدو هر یک از آقایان اردلان و دکتر متین دقتی در مجلس شورای ملی و مجلس سنا گزارش دادند در این اثنا هیئت مختلط بار دیگر بدولت پیشنهاد نمود اهتمام مجدد برای نگاهداشتن و تشویق کارکنان خارجی بعمل آید و در موضوع تسهیل حمل نفت بخارج گوشش شود دولت برای اطلاع عمومی در داخله و خارجه مجدداً اعلام دارد که ایران با تمام قوانین با ادامه کار بهره برداری نفت است و با کمال حسن نیت حاضر است مکارکنان خارجی را با کلیه مزایا نگاهداری کند و در این ضمن

دولت انگلستان بداد گاه بین الملل بعنوان اقدامات تأمینی و حفظ جریان بهره برداری در جنوب بمطالعات لازم پرداخت و باوجود فرصت بسیار کوتاهی که از طرف دادگاه داده شده و مقرر شده بود بعد از پنج روز یعنی در تاریخ ۹ تیرماه محاکمه بعمل آید هیئت مختلط نظر خود را در باب عدم صلاحیت دادگاه برای مداخله در اختلاف بین دولت و یک شرکت خصوصی یک بار دیگر بدولت اعلام کرد و جواب مفصلی روی این اساس در حدود وقت بسیار محدود از طرف دولت تهیه و توسط آقای دکتر شایگان در ۸ تیرماه بلاه ارسال شد و چون دادگاه قبل از تعیین صلاحیت خود در تاریخ ۱۳ تیرماه قرار صادر کرد و در آن قرار اعاده وضع قبل از خلق بد شرکت سابق را پیشنهاد نمود و این امر بالطبع با قانون ملی شدن نفت مغایر و اجرای آن غیر متصور بود بعد از مطالعات لازم تصمیم اتخاذ شد که قرار دادگاه رد شود و دولت ایران از مشمولیت فقره دوم ماده ۳۲ اساسنامه دادگاه بین الملل راجع بقضات اجباری گزاره کرد این تصمیم اجرا شد و هیئت توسط وزارت خارجه با اطلاع آقای تربیکولی دبیر کل ملل متحد رسید در ضمن دولت دستور داد برای مضاربات اهواز هم هیئت رئیسه ایرانی تعیین شود و در باب نفت کرمانشاه و توزیع داخله بعد از مشاوره در هیئت مختلط آقای مهندس بلائی با دستورهای لازم از طرف دولت بکرمانشاه اصرام شد و آقای مهندس شقانی بعنوان ناظر عالی شرکت ملی نفت ایران در آنس توزیع داخله در مرکز منصوب شدند و مطابق اصل قبول شده مقرر شد در این امر هم از کارمندان شرکت سابق استفاده شود

بلافاصله بعد از ارسال جواب رد رفتار دادگاه و اجرای تصمیم دولت پیامی دوستانه از حضرت رئیس جمهوری آمریکا که پیام دومی ایشان بود در همان تاریخ یعنی ۱۷ تیرماه بعنوان جناب آقای نخست وزیر رسید قسمت اول که مربوط بقرار دادگاه بود بواسطه دبیر رسیدن پیام متنهی بود ولی قسمت دوم پیام که ملاحظه دولت و ملت آمریکا را نسبت بمنافع ایران نشان میداد و پیشنهاد شده بود در صورت موافقت دولت ایران یکی از دوستان و مشاوران رئیس جمهوری که از رجال نامی و بصیر آمریکا است یعنی جناب آقای هرین برای مشاوره و کمک در حل اختلاف قریب این دولت و شرکت پندرا غیر رسمی و بطریق دوستانه بتهران پایتند همواره در گذشته و حال بنیوت رسیده است علاوه دولت ایران بشرط ملی شدن نفت و تحقق آمال ملی از هیچگونه اقدام دور را حل اختلاف امتناع نداشته و نداد و پیشنهاد صادقانه رئیس جمهوری را حسن تلقی کرد

این عمل را سودمند تشخیص دادند و در پیام جوابیه صمیمانه و دوستانه‌ای که جناب آقای نخست وزیر روز ۲۰ تیرماه به حضرت رئیس جمهوری امریکا فرستاد آمدن آقای هرین را بتهران بر کمک و مشاوره لازم و نیز بمنظور مطالعه در اوضاع اقتصادی ایران حسن استقبال نمود و در نتیجه آقای هرین از آمریکا حرکت و در صبح ۲۴ تیرماه وارد تهران شد و بلافاصله پیشگاه اعلیحضرت همایون شاهنشاه شرفیاب شدند و بعد از جناب آقای نخست وزیر ملاقات کردند و پس از مبادله نظریات کلی حاضر بودن خود را برای شروع بکار اعلام داشتند. هیئت مختلط که اهمیت زیادی بآمدن و مشاوره و کمک جناب آقای هرین قائل است بنا بعقیده خود صلاح دید دولت بیدرنک چهار نفر از اعضای خود یعنی آقایان دکتر شایگان و دکتر شفق و صالح و دکتر مهین دفتری را برای ملاقات و مذاکره های مشورتی با معظم له انتخاب و تمین کرد و این سوکمیسیون چهارگانه بلافاصله با آقای هرین تمین

وقت و ملاقات نمود و اصول مذاکرات در قضیه اختلاف بین دولت و شرکت آغاز شد. تاکنون پنج جلسه در صاحبقرانیه انعقاد یافته و در تمام مطالب مختلف مذاکرات بعمل آمده است

هیئت لازم میدانند اظهار دارد که سوکمیسیون در شخص آقای هرین صداقت و خیر خواهی و بصیرت و علاقه خاص قابل تقدیری تشخیص داده و در نتیجه این ملاقاتها عقیده پیدا کرده است که معظم له نسبت بمنافع حیاتی و حق حاکمیت ملت ایران علاقه قلبی دارد و با کمال حسن نیت می-کوشد اختلاف فی مابین با حسن وجوه مرتفع گردد که نه حقی از حقوق مشروع ملت ایران ضایع گردد و نه اختلافات ادامه یابد و در ضمن رفع اختلاف با شرکت سابق روابط دوستی بین دولتین ایران و انگلستان هم تأیید و تشدید گردد.

هم اکنون که آقای هرین تازه از مسافرت سه روزه خود بلندن بتهران باز گشته است امیدواری زیاد است که با

موافقت و قبول رسمی و هلنی دولت انگلستان با اصل ملی شدن نفت ایران مطابق فرمولی که با آقای هرین تسلیم شده بود و با آمدن هیئتی جدید از انگلستان بمنظور تجدید مذاکرات مشکلات فعلی برطرف خواهد شد و ملت ایران با رفاه و آزادی زندگی فردی و اجتماعی خود را ادامه خواهد داد

در خاتمه چنانکه ملاحظه میفرمایند با اینکه در تمام این مدت هیئت مختلط ساهتی فراغت و راحت نداشته و مدام مشغول ادای وظایف مربوطه بوده است هنوز از وظایف خطیری که قانون بآن محول کرده تنها در قسمتی موفق شده و بحد حکم ضرورت مسامی عمده را صرف مدلول ماده ۲ یعنی موضوع خلغ بد که تحقق مواد دیگر منوط به تحقق آنست نموده و در ضمن اساسنامه شرکت ملی نفت ایران و آئین نامه اهرام معصلین ایرانی را برای فرا گرفتن رشته های مختلف مربوط بصرناعت نفت با همکاری اهل فن تهیه کرده است

هنوز وظایف عمده مانند نظارت در

رسیدگی دهاوی طرفین و حساب شرکت از تاریخ ۲۹ اسفندماه ۱۳۲۹ باینطرف و بهره برداری و مسائل دیگر مرتبط با این موضوعها که ممکن است پیش بیاید باقی مانده نیز مقتضی است هیئت در مذاکراتی که فعلا در جریان است وظیفه نظارت خود را انجام دهد

کلیه مسائل فوق باید در موقع خود بیدرنک مورد توجه و مطالعه هیئت قرار گیرد بنا بر این هیئت مختلط لازم میدانند بموجب ماده ۹ قانون ۳ ماه دیگر تمین و تقاضا نماید تا بتواند بکار های خطیر و وظایف سنگین خود ادامه بدهد. بعون الله تعالی با روسفیدی و سر بلندی از عهده آن بر آید

در ضمن تذکر میدهد که در جلسه اخیر هیئت یعنی روز چهارشنبه ۹ مردادماه آقایان دکتر رضازاده شفق بعنوان معبر هیئت در مجلس سنا و دکتر عبداللهمظمی بعنوان معبر در مجلس شورای ملی انتخاب و تعیین شدند